

УДК 37.013

ПОГОДЖЕНО

Декан факультету (Директор ННІ)

(назва факультету (ННІ))

(підпис)

«   »

20 р.

(ПІБ)

**ДОПУСКАЄТЬСЯ ДО
ЗАХИСТУ**

завідувач кафедри
романо-германських
мов і перекладу,
Д.Ф.Н.,

проф. Личук М.І.

“   ”

2021р

МАГІСТЕРСЬКА РОБОТА

на тему:

Англomовні метафори-неологізми та їх переклад українською

Спеціальність: 035 - Філологія

Спеціалізація: 035.041 - Германські мови та літератури (переклад включно),
перша - англійська

Магістерська програма: Перекладацька діяльність в агропромисловій та
природоохоронній галузях

Гарант ОІН: Личук М. І., завідувач кафедри романо-германських мов і
перекладу, доктор філологічних наук

Керівник магістерської роботи: Борщовецька Валентина Дмитрівна, доцент,
кандидат педагогічних наук

Виконав:

Карпенко Ілля Вікторович

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ
ГУМАНІТАРНО-ПЕДАГОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

ЗАТВЕРДЖУЮ:

Завідувач кафедри
романо-германських мов і перекладу,
д.ф.н., проф. Личук М.І.
“ ” 2021р

**ЗАВДАННЯ ДО ВИКОНАННЯ МАГІСТЕРСЬКОЇ
РОБОТИ СТУДЕНТУ**

Карпенко Іллі Вікторовичу

Спеціальність: 035 - Філологія

Спеціалізація: 035.041 - Германські мови та літератури (переклад включно),
перша - англійська

Магістерська програма: Перекладацька діяльність в агропромисловій та
природоохоронній галузях

Програма підготовки: освітньо-професійна

Тема магістерської роботи: «Англомовні метафори-неологізми та їх
переклад українською»

Термін подання завершеної роботи на кафедру: ~~SC~~ ~~р~~ 2021р.

Вихідні дані до магістерської роботи: наукові публікації та навчальна і
довідкова література у досліджуваній сфері лексикології, лексикографічні
джерела, текстові приклади поезії, відібрані з сучасної поезії англійських та
американських авторів ХХ століття

НУБІП України

3

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
РОЗДІЛ 1.....	8
ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ НЕОЛОГІЗМІВ В АНГЛІЙСЬКІЙ ПОЕЗІЇ.....	8
1.1. Поняття про неологізм та оказіоналізм. Типи неологізмів в англійській мові	8
Способи словотворення неологізмів у сучасній англійській мові.....	16
1.3. Огляд досліджень неологізмів у сучасній англійській мові.....	20
РОЗДІЛ 2.....	28
МЕТОДИКА ЗДІЙСНЕННЯ СТРУКТУРНО-СЕМАНТИЧНОГО АНАЛІЗУ НЕОЛОГІЗМІВ В АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ.....	28
2.1. Загальні засади структурно-семантичного підходу в мовознавстві.....	28
2.2. Морфемний аналіз слова у межах структурно-семантичного підходу.....	31
2.3. Компонентний аналіз та інші способи дослідження семантичного плану неологізмів.....	37
РОЗДІЛ 3.....	42
СТРУКТУРНО-СЕМАНТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ НЕОЛОГІЗМІВ У ПОЕЗІЇ.....	42
3.1. Структурно-семантичний аналіз неологізмів у сучасній англійській поезії.....	42
3.2. Стилiстична роль неологізмів у поезії.....	52
3.3. Проблеми перекладу неологізмів у контексті перекладу сучасної англійської поезії українською мовою.....	72
ВИСНОВКИ.....	77
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	82
ДОДАТКИ.....	92

НУБІП України **ВСТУП**

Щороку вокабуляр сучасної англійської мови, за даними *The Guardian*, поповнюється 1 000 нових слів [Guardian]. Мова як живий організм безперервно змінюється, пристосовуючи свій склад до нових потреб та вимог суспільства, тож з'являються неологізми, а частина слів стає архаїзмами, переходить у склад пасивної лексики. На цьому наголошує Ірина Присяжнюк: «Постійне поповнення словника є найважливішою умовою розвитку мови. Будучи найкращою демонстрацією мовної динаміки, вона безпосередньо піддається впливові екстралінгвістичної реальності з усіма її змінами. Сучасна лінгвістична наука розглядає процес словотворення як форму функціонування мови, необхідну для організації словника і специфічних засобів репрезентації дійсності» [79, с. 65].

Отже, всі неологічні процеси, які відбуваються у мові, потребують фахового дослідження та аналізу. Не менший внесок у розвиток мови та мовлення роблять письменники, адже вигадані слова, які функціонують у художніх текстах, нерідко входять до активного словника мови, відображають процеси і тенденції, моделі формування нової лексики, відзначаються особливими експресивними значеннями і стилістичними функціями. Вивчення цих та інших пов'язаних явищ поглиблює розуміння мовної системи, літературної творчості, зв'язків між мовою і художнім мовленням тощо.

Актуальність теми магістерської роботи, відтак, пов'язана з високим темпами змін та оновлення сучасної англійської мови й активною роллю поетів у цих трансформаціях. Поетичні оказіоналізми потребують дослідження, класифікації і систематизації, а також фіксації у лексикографічних працях. Переклад поетичних неологізмів, що володіють високим рівнем експресії та мають велику кількість конотативних значень потребує особливого наукового підходу. Дослідження літературних англійських оказіоналізмів Вальтера Шепса (оказіоналізми в «Кентерберійських оповіданнях» Джефрі Чосера), Сесіль Пойкс (оказіоналізми в дитячій літературі), Казутомо Карасави (староанглійський мінологій), Лілії Сакаєвої та ін. (переклад оказіональної

лексики у сучасній англійській прозі). Анастасії Перебендюк (переклад літературних okazіоналізмів), Жоржетт Дал, Ф'яметти Намер, Галіни Олейникової, Ірини Присяжнюк та ін. свідчать про великий науковий інтерес до цієї теми.

Однак, неологізми у сучасній англійській поезії вивчені мало (можемо навести працю Джоді Лем «Making Phonological Sense out of Nonsense Poetry»), що спонукає до осмислення цього аспекту у межах окремого дослідження.

Мета роботи - розгляд неологізмів сучасної англійської поезії через призму лінгвістичного структурно-семантичного аналізу. Відповідно до мети у роботі поставлено такі **завдання**:

1) охарактеризувати поняття про неологізм та okazіоналізм і типи неологізмів в англійській мові.

2) дослідити способи словотворення неологізмів у сучасній англійській мові.

3) проаналізувати попередні дослідження неологізмів у сучасній англійській мові.

4) визначити методикку здійснення структурно-семантичного аналізу неологізмів в англійській мові, яким послуговуватимемося у роботі.

5) здійснити структурно-семантичні особливості неологізмів у поезії.

6) з'ясувати стилістичну роль неологізмів у збірці поезії.

7) описати ключові проблеми перекладу неологізмів у загальному контексті перекладу сучасної англійської поезії українською мовою.

Об'єкт магістерської роботи - неологічна лексика в сучасній англійській літературі.

Предмет - okazіоналізми в сучасній англійській поезії.

Методи дослідження. У магістерській роботі використано загальнонаукові методи на етапі збору, опрацювання та систематизації теоретичного матеріалу і вироблення методикки дослідження. У практичному дослідженні неологізмів використано лінгвістичні методи: лінгвістичний опис,

НУБІП України

структурно-семантичний і стилістичний аналіз, елементи компонентного аналізу і перекладознавчого методу.

Вибірка оказіоналізмів складала 100 слів, введених у власні тексти сучасними англомовними поетами.

НУБІП України

Джерельна база досліджуваної лексики – це:

- оригінальна збірка Едварда Каммінгса «Tulips & Chimneys» 1922 року,

розміщена на електронному архіві

<https://archive.org/details/tulipschimneys00eecu/page/44:>

НУБІП України

- поетичні тексти Джессі Гласса, які зберігаються у вільному доступі в мережі на сайті видання «Journal of Poetics Research» (вірші «Blue Ice», «Health», «Empty Room», «The Tree»); <http://poeticsresearch.com/article/jesse-glass-poems/>;

««Your writings in my back-pack...»:

<http://poeticsresearch.com/article/jesse-glass-5-poems/>), на порталі Sonoloco

(«Against the Agony of Matter», «Swedenborg's Airplane»:

<http://www.sonoloco.com/rev/composers/glass/selectedpoems/selectedpoems.html>,

«The Fortnightly Review» («What They Are Discussing, and two more poems»:

<https://fortnightlyreview.co.uk/2019/05/poems-3/>), та окремі частини збірки «Two»

(2012);

НУБІП України

- експериментальна поетична збірка поета Кея Міллера «A Light Song of Light» (2010), доступна в системі GoogleBooks;

- збірка Майкла Рубі «The Star-Spangled Banner» (2011), доступна у pdf-форматі

(<http://www.dusje.org/RLrBY%20The%20Star%20Spangled%20Banner.pdf>);

- збірка Джен Гадфілд «Nigh-No-Place» (2008), частково доступна в мережі.

НУБІП України

Для перевірки існування у мові неологізмів й уточнення їх змісту було використано текстову базу Британський корпус (British Corpus: <https://www.english-corpora.org/bnc/>), а також Кембриджський, Оксфордський, Меріам-Вебстер та ін. словники сучасної англійської мови.

Теоретична цінність магістерської роботи полягає у новому структурно-семантичному підході до дослідження неологічної лексики з фокусуванням на поетичних оказіоналізмах сучасної англійської поезії. Тема новаторська, мало досліджена в українській та англійській неології, а дібраний джерельний матеріал не був залучений до лінгвістичного вивчення у неологічному ракурсі. Результати здійсненого дослідження систематизують оказіональну лексику в поезії на сучасному етапі розвитку англійської мови і будуть цінним джерелом лексикографічних даних, а також базою для подальшого філологічного вивчення неологічного пласту лексики в англійській поезії, поглиблення знань із теми. Обраний структурно-семантичний підхід буде корисним для використання у подібних мовознавчих працях у роботі з оказіоналізмами та неологізмами в цілому.

Прикладне значення магістерської роботи у тому, що її результати є корисними лексикографам і філологам-неографам (оскільки у роботі укладено словник дібраних оказіоналізмів), у розробці спеціалізованих курсів, семінарських занять, курсів англійської неології, англійської лінгвістики (лексикології, стилістики, лексикографії тощо), у вивченні сучасної англійської поезії у філологічному ракурсі.

Апробації. Матеріали були апробовані на III Міжнародній науково-практичній конференції «Dynamics of the development of world science» у статті «Стилістична роль неологізмів у сучасній англійській поезії».

Структура. Робота складається зі вступу, трьох розділів із підрозділами, списку використаних джерел, який налічує 84 позиції (з них 31 джерело англійською мовою), загальних висновків та додатків. Загальний обсяг складає 94 сторінки.

НУБІП України

РОЗДІЛ I

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ НЕОЛОГІЗМІВ В АНГЛІЙСЬКІЙ НОЕЗІІ

НУБІП України

1.1. Поняття про неологізм та okazaціоналізм. Типи неологізмів в англійській мові

Усі природні мови постійно розвиваються і поповнюють вокабуляр новими словами, які називають нові явища і предмети, або переназивають вже наявні. За своєю лінгвістичною сутністю мова є амобівалентною: вона, з одного боку, зберігає стабільність складу і цілісність системи, а з другого боку, тягнє до змінності, яка забезпечує відповідність мови потребам мовців і часу. «Яскравими зразками, що засвідчують динамічний характер мови, є, насамперед, інноваційні лексико-семантичні процеси, що демонструють абсолютний прогрес, пов'язаний із реалізацією нових можливостей мовної системи, зокрема словотвірних» [22, с. 57], - наголошує Жанна Колоїз. Особливо ця ситуація загострилася у ХХ і ХХІ ст., під час так званого «неологічного буму», пов'язаного зі швидким виникненням великої кількості нових явищ, предметів і понять, а також із можливостями високошвидкісного обміну інформацією, зокрема мовним матеріалом між різними частинами планети. Сьогодні у країнах світу створено відповідні мовознавчі центри неології, де фахівці відстежують і досліджують неологічні процеси у мовах, а також здійснюють лексикографічну обробку і систематизують нову лексику.

«Початок ХХІ століття в українському мовознавстві ознаменований бурхливим розвитком нових мовознавчих дисциплін - неології, або неологіки та неографії, або неологічної лексикографії, тобто окремих напрямків лексикологічних та лексикографічних досліджень, об'єкт вивчення яких становить нова лексика і, ширше, будь-які нові явища (інновації) в мовній діяльності суспільства» [Карпіловська, с. 4], - пише Євгенія Карпіловська.

Неологія - порівняно недавня дисципліна, яка займається вивченням

неологізмів та всіх питань, що виникають у процесі створення й функціонування нових слів. Цей термін упровадив у наукове поле Василь Гак, російський лінгвіст, який спочатку дуже широко окреслював завдання і перспективи нової філологічної науки. Проте сьогодні обшири неології звужені до вивчення етимології, типології й комунікативно-прагматичного потенціалу нових слів. У межах неологічної науки виділяють неографію - дисципліну, що досліджує питання етимології і функціонування, а також лексикографічного впорядкування неологізмів та okazіоналізмів. Визнаними фахівцями в українській неології і неографії є Жанна Колоїз, Наталія Адах, Катерина Городецька, Євгенія Карпіловська, Тетяна Окуневич, Галина Вокальчук, Лариса Києлюк, Оксана Дзюбіна, Оксана Радько та ін.

Мовознавці по-різному детермінують поняття «неологізм» і здебільшого відокремлюють його від близького терміна «оказіоналізм». Лінгвістка Євгенія Карпілович у статті «Сучасна українська словотворчість та її відображення в неологічних словниках» зазначає основні терміни, загальноприйняті в неології зараз: «Термін інновація використовуємо як родовий для всіх різновидів нових одиниць мовної системи, наслідків оновлення різних її рівнів та підсистем. Термін новотвір вживаємо для позначення нових слів, утворених в системі української мови. Терміни неологізм та неолексема розглядаємо як абсолютні синоніми, за обсягом позначуваного поняття вони ширші за термін новотвір, оскільки можуть позначати як власне новотвір, так і адаптоване до системи української мови нове запозичення (неозапозичення)» [Карпіловська, с. 6]. Перший термін, який позначав введені автором художнього тексту слова з експресивним значенням, - це «оказіональне слово», яке з'явилося 1957 року у праці Наталії Фельдман «Окказиональные слова и лексикография». У статті «До питання про диференціацію основних понять неології» Жанна Колоїз наводить перелік запропонованих за час розвитку дисципліни синонімів: «Поряд із термінами "нове слово", "неологізм" починають функціонувати й "потенційне слово", "оказіональне слово", "оказіоналізм", "індивідуально- авторський неологізм", "авторський неологізм", "стилістичний неологізм",

"індивідуально-стилістичний неологізм", "неологізм контексту", "одноразовий неологізм", "літературний неологізм", "неологізм поета", "поетичний неологізм", "слово-експромт", "слово-метеор" тощо» [21, с. 79]. Згодом okazіональні слова

почали синонімічно називати «оказіоналізмами», і саме цей термін став найбільш вживаним поряд із поняттям «авторський лексичний новотвір». Власне, okazіоналізм - авторський лексичний новотвір, слово, що формується під впливом винятково творчої уяви письменника/-ці. При цьому багато хто розглядає

оказіоналізми як стилістичні або авторські неологізми, тобто як підвид системи неологізмів. Жанна Колоз пише про них, як про «семантичні неологізми», мотивуючи їх новими значеннями, що з'являються у мовленнєвому потоці [21, с. 79]. На відміну від неологізмів - мовних фактів, які після появи входять у словник,

стають частиною мови, okazіоналізм є фактом мовлення. Це означає, що, зазвичай, винайдені слова функціонують тільки в межах авторського тексту або індивідуальної творчості і не переходять у пласт загальноповживаної лексики. Хоча бувають поодинокі лексеми, які потрапляють у словники і стають надбанням

мови. Дискусії щодо статусу і термінології неологічної науки тривають. Катерина

Городенська підтримує позицію Євгенії Карпіловської, Лариси Кислюк та ін. дослідниць-неологів щодо визначення термінів «лексична інновація, неолексема і неологізм» як синонімічних [6, с. 138]. Вона акцентує на таких принципах філологічного вивчення нових слів, як розробка чіткої концепції аналізу, увага до

тісного зв'язку словотворення і номінації, послідовне асоціювання неологізмів із відповідними функційними стилями мови, спостереження над соціальними «перспективами» функціонування неологічної лексики [6, с. 138].

Історичні корені української неології та неографії пов'язані зі словотвірними пошуками лексикографів і письменників XIX ст. Тоді навіть

ішлося про особливий процес - «кування слів», а неологічну лексику називали «кованими словами». В англійській мові подібні терміни «coinage», «to coin» є лінгвістичними. Активне творення неологізмів властиве для мов, які активно розвиваються і потребують нових слів для заповнення лакун у корпусі питомої

лексики. Жанна Колоїз наголошує на цьому факті й чинниках, які сприяли або не сприяли закріпленню слова в мовному узусі.

У період розбудови та нормалізації української мови саме людська інтуїція була одним із показників схвалення / несхвалення, прийняття / неприйняття конкретного індивідуально-авторського утворення кожним окремим індивідумом (адресатом), групою індивідумів, а згодом і суспільством загалом. Окрім інтуїції, важливим чинником «узуалізації» новотворів виступали також авторитетність джерела їхнього походження та суспільна необхідність у них (так званий соціальний попит на індивідуально-авторську продукцію) [22, с. 57].

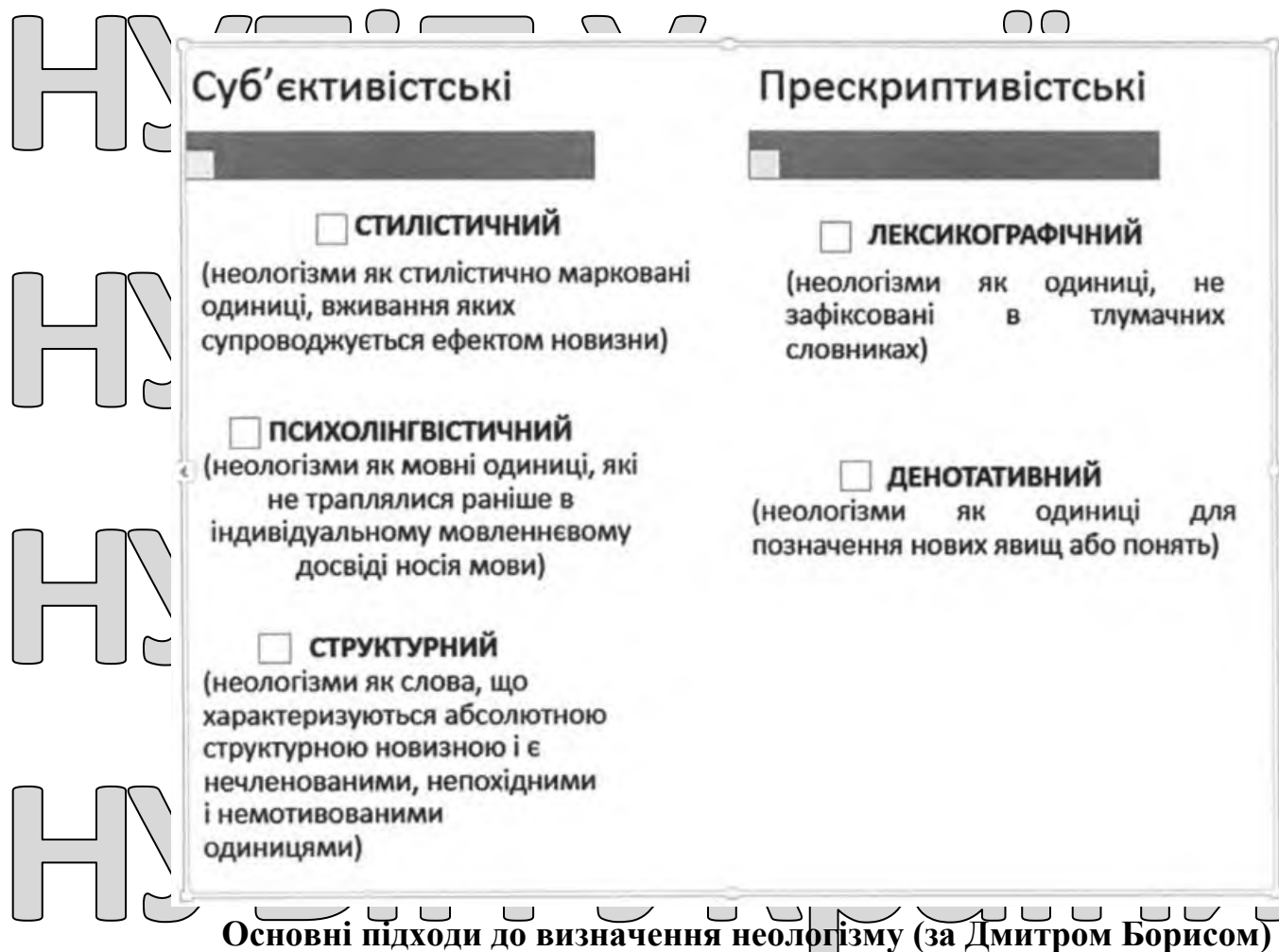
Саме так в українську мову ввійшли оказіоналізм «*мрія*» (Михайло Старицький), неологізми «*звіт*», «*людство*». Водночас, активна робота тогочасних українських лексикографів над створенням лексики не увінчалася успіхом. На XIX – початку XX ст. Омелян Партацький, Євген Желехівський, Фортунат Піскунов, Євген Тимченко та ін. автори в укладанні двомовних та одномовних словників зіткнулися з великим обсягом відсутньої в українській мові лексики, яку намагалися відтворювати за іншомовними схемами. Такі неприродні лексичні форми практично не перейшли в живе мовлення. Проти подібного «штучного» словотворення виступав лексикограф Борис Грінченко, проте більше заперечував запозичення слів, ніж «кування».

Відомими оказіоналізмами англійської мови є слова «*лілітум*» (автор Джонатан Свіфт), «*grok*» (Роберт Гейнлейн), «*McJob*» (Дуглас Коупланд), «*cyberspace*» (Вільям Гібсон), «*quark*» (Джеймс Джойс) тощо. Вони давно перейшли в сферу загальноживаної лексики і навіть в інші мови (як-от, «*кіберпростір*» - калька в українській мові).

Сьогодні існують різні теорії та підходи до визначення неологізмів як наукових одиниць дослідження. Систематизуючи їх, лінгвофілософ Дмитро Борис акцентує відносний характер декларованої «новизни» слова й зазначає: «Сучасні теорії здебільшого тлумачать неологізми в ключі суб'єктивізму або прескриптивізму» [4, с. 54]. До суб'єктивістських теорій автор зарахував

стилістичну, психолінгвістичну й структурну, а до прескриптивістських - лексикографічний та денотативний підходи. Їхній науковий зміст коротко відображено на рис. 1.1.

Рис 1.1.

Окремо дослідник розташовує так звану «конкретно-історичну теорію» російської мовознавиці Надежди Когелової, яка в ідентифікації неологізмів зорієнтована на чотири конкретизатори і може бути «спробою поделати суб'єктивізм та прескриптивізм» наукової думки. Цими параметрами тлумачення неологізмів є:

1. Час: неологізм - це та мовна одиниця, яка виникла в конкретний період і не існувала до нього раніше.

2. Мовний простір. Неологізм виникає як новий для: всіх мов / конкретної національної мови / літературної мови / конкретної підмови, або ж як одиниця, нова для мови / мовлення.

3. Новизна (суб'єктивна і досить відносна категорія): нова форма або нове значення слова.

4. Структурні ознаки новизни, такі, як мотивація чи немотивованість змісту [4, с. 55].

Про суб'єктивність і відносність новизни неологізмів, а, відтак, потребу детальнішої параметризації пише Оксана Дзюбіна: «Критерій відчуття новизни слова є важливим, але не абсолютним і не обов'язковим для всіх неологізмів. Цей критерій є обов'язковим лише для актуальних неологізмів, під якими автор розуміє сучасні неологізми, де живе носій мови, що сприймає неологізм з відчуттям його новизни і свіжості. Неактуальні (відносні) неологізми від моменту своєї появи хронологічно “прив'язані” до конкретних, минулих періодів історії мови. Однак, відносні неологізми в свій час були актуальними» [10, с. 79].

Загалом, перелічені й систематизовані вище ознаки трапляються у кожній теорії неологізмів і належать до тих категорій, якими, власне, намагаються чітко виділити неологічну лексику з інших пластів мови і мовлення. Марія Шутова слушно зауважує на прикладі неологізмів англійської мови, що їхнє впровадження в мовний корпус відбувається двома взаємодоповнювальними шляхами: соціалізацією та лексикалізацією.

З'явившись, неологізм поширюється, як правило, викладачами університетів, шкільними вчителями, працівниками засобів масової інформації. Потім він фіксується в друці. Наступна стадія соціалізації - прийняття нової лексичної одиниці широкими масами носіїв мови. Після цього розпочинається процес лексикалізації: придбання навичок використання неологізмів у суспільстві, виявлення умов та протипоказань для його використання в різних контекстах. У результаті утворюється лексична одиниця окремого структурного типу (просте, похідне, складне, складнопохідне слово чи словосполучення), яка входить у різні словники неологізмів [Шутова, с. 80].

У сучасній англійській мові неологічні процеси відбуваються так само чи й, можливо, активніше, як в українській. «Неологізми є цікавим феноменом, адже їх поява показує спроможність мови трансформуватися і підтримувати зміни, а також її здатність відхиляти негативне вторгнення інших мов та культур» -

стверджує французький філолог Хуршид Ахмад [54, с. 711]. Видавці англійських словників регулярно публікують листи з нещодавно доданими у нове видання конкретного словника неологізмами. Цим вони інформують громадськість і роблять певний внесок у популяризацію нових слів, а також поживляють

взаємодією між мовою як корпусом лексем і мовленням як живою практикою носіїв. Так, за свідченням публікації до третього видання Оксфордського словника (*the Oxford English Dictionary*, або OED, Third Edition) у січні 2018 року,

за рік в англійську мову додалося 3 200 нових слів - про що пише Шерон Кріс

[60]. Сьогодні лінгвісти визначають різні типи неологізмів англійської мови залежно від способу словотворення, а в науці існує велика кількість різних номінацій для їхнього позначення. Синонімічні термини «a nonce word» та «occasionalism» було введено Джеймсом Мюрреєм [27, с. 6]. Мовознавиця Віра

Заботкіна у праці «Новая лексика современного английского языка» пропонує тричленну класифікацію неологізмів англійської мови:

1. Власне неологізми, які комбінують новаторство форми та новий зміст: *cybersecurity* - кібербезпека.

2. Трансномінація, або перейменування, що містить нову форму, але приспонує значення, яке вже існувало в мові для іншої лексеми: *sudser* - «мільна опера».

3. Семантичний неологізм, або семантична інновація - тобто звичайне слово з переосмисленим змістом: *bread* - гроші [цит. за Ольгою Ялковською: 12, с. 17].

Лінгвістка Ірина Присяжнюк виокремлює на основі аналізу попередніх досліджень із теми такі групи неологізмів англійської мови:

1) За способом словотворення: *lexical* (лексичні), *semantic neologisms* (семантичні неологізми) і *new collocations* (нові сполуки слів).

2) За походженням: *new coinages* (новотвори) і *nonce words* (оказіоналізми).

3) За метою: *nominative* (номінативи) і *stylistic neologisms* (стилістичні неологізми) [79, с. 66].

На основі фундаментальної студії з англійської мови «The Origins and Development of the English Language» Джона Алгео можемо виокремити такі неологізми відповідно до способів словотворення:

- *root creations* (Kodak);
- *echoic words* (flash);
- *ejaculations* (ouch);
- *amalgamated compounds* (go-between, daisy);
- *affixed words* (зокрема, староанглійські: aftermath, іншомовні:

Americana та *voguish* /«модні» афікси: likewise, nonfmite);

- *shortening words, clipped forms* (omnibus);

- *initialisms: alphabetisms* (TV) and *acronyms* (ZIP);

- *apheretic and aphetic forms* (fence);

- *back-formations* (to back-ffom);

- *blending words* (smog);

- *folk etymology* (cucaracha);

- *one part of speech to another* (to head, a look);

- *common words from proper names* (sandwich) [55, с. 224-265].

Окремо філолог виділив *loanwords* (запозичення з інших мов), які хоч і не є новими словами в філософському сенсі, але нові для узусу конкретної мови. Він розмежував запозичення на *popular* (ужиткові) і *learned* (наукові, літературні на

кшталт *clerk*). Запозичення в англійську мову, згідно з Алгео, найповнішою мірою

надходять із таких мов: латини і грецької, кельтської, скандинавської, французької, іспанської, італійської, німецької, а також східноазіатських [55, с. 224-265]. Вичерпна вибірка неологічної лексики за способами словотворення

свідчить про те, що мова має широкі можливості для

постійного розвитку, оновлення та адаптації мовного матеріалу до потреб живого мовлення і соціальної реальності.

Крім того, неологізми англійської мови поділяють на групи відповідно до сфер мови, у яких вони виникають та функціують. Айтан Гаграманова пише про

такі типи нових слів, як: наукові, політичні, поп-культурні, *imported neologisms* (термін синонімічний до *loanwords*), okazionalizmi, *trademarks* (неологізми зі сфери брендів), *inverted neologisms* (слова, що буквально відтворюють вимову

інших відомих слів: *redrum*), *paleologism* (це історизми, які в ужитку мають іронічне значення). Очевидно, що неологічна лексика виникає в затребуваних, активних у конкретний період часу сферах і стосується актуальних явищ, процесів, предметів та подій.

Підсумовуючи вище зазначене, варто наголосити, що процеси виникнення і безпосередньо творення неологізмів та okazionalizmi в сучасному світі відбуваються активно і постійно. Тому неологія є науковою галуззю з актуальним предметом вивчення, а неологізми знаходяться у фокусі досліджень як в аспекті синхронії, так і навіть діахронії, адже мовний ландшафт щоразу змінюється.

Основний зміст виділення неологізма - відповідність різним параметрам «новизни», «часу» виникнення, «соціальному запити» тощо. Ключова відмінність між неологізмом та okazionalizmi, як свідчать проаналізовані праці, полягає в походженні: неологізм виникає в мовленні будь-якого мовця, а okazionalizmi

утворений під дією творчої уяви письменника з його наміру (чи без нього) та має особливу експресивну функцію. На відміну від неологізмів, які можуть ввійти або не ввійти в ужиток, okazionalizmi вкрай рідко потрапляють у пласт загальноживаної лексики і зафіксовані переважно лише у відповідних неографічних словниках. Класифікація неологізмів англійської мови залежить і

співвідносна з системою способів словотворення, які розглянуто в підрозділі 1.2.

1.2. Способи словотворення неологізмів у сучасній англійській мові

«Процеси словотворення розглядають як форму функціонування мови, критично важливу для впорядкування вокабуляру і відображення реальності. У будь-якій мові неологізми є доказами динамічних процесів у мові, яка адаптує швидкі зміни сучасного світу», - слушно акцентує Ірина Присяжнюк [79, с. 63].

Сучасна англійська мова відзначається активним словотворенням і розгалуженою системою способів утворення нових лексем. Серед основних зазначають:

1) *derivation*: афіксальна деривація, тобто утворення від кореневої форми нового слова, на кшталт *available, co-existing*. При цьому утворюються як слова того ж граматичного класу (*appear* → *disappear*), так й іншого (*nature* → *natural*).

2) *Back-formation*: це усичення слова за рахунок афікса з утворенням нового слова (*resurrection* → *resurrect*).

3) *Conversion*: *an email* → **to email*.

4) *Compounding*: поєднання в новому слові двох чи більше лексем (*note+book* → *notebook*).

5) *Clipping*: скорочення слова, при якому воно зберігає попереднє значення (*advertisement* → *ad*).

6) *Blending*: нове слово утворюється з частин кількох слів, при цьому зазвичай його значення поєднує значення твірних основ (*biographical+picture* → *biopic*).

7) *Abbreviations*: абревіація - процес скорочення слова, здебільшого на письмі, без зміни його значення (*Apr.* → *April*).

8) *Acronyms*: перетворення ініціалізму в окреме слово - акронім (*ASA/P* → *as soon as possible*).

9) *Eponyms*: слова, утворені від реальних або вигаданих номінативів (*jazz* → *Candido Jaruzzi*).

10) *Coinages*: неологізми, утворені «з нічого» (*Frisbee, Google*).

11) *Nonce words*: okazіоналізми - слова, «утворені на один раз» (*cotton wool*).

НУБІП УКРАЇНИ

12) *Borrowing*: запозичення з інших мов (*algebra*).

13) *Calquing*: калькування з інших мов (*beer garden*).

У статті «Word coinage and ways of forming neologisms» О. Філімонова

виокремлює два головні типи створення нових лексичних одиниць - розширення

вокабуляру і семантичне розширення (*vocabulary extension and semantic extension*)

[47, с. 256]. «Розширення словника - це поява нових лексем, які природно

з'являються в результаті продуктивних способів словотворення; непродуктивних

(без моделі) способів словотворення; запозичення з інших мов. Семантичне

розширення - це поява нових лексичних значень в існуючих слів», - пише

дослідниця [47, с. 256].

Ольга Ялковська пропонує перелік найпоширеніших способів, за

допомогою яких відбувається поповнення вокабуляра сучасної англійської (та

інших) мови. На її думку, англійські неологізми утворюються з допомогою:

1) афіксації;

2) утворення нових однослівних термінів шляхом словоскладання, за

якого два або більше слова або терміни (чи їх основи) утворюють один новий

термін;

3) конверсії, за допомогою якої зі слова утворюється новий термін, що

належить до іншої частини мови;

4) прямих запозичень слів із грецької та латинської мов;

5) скорочення слова шляхом видалення літер або злиттям двох слів у

одне;

6) комбінації двох чи більше перелічених способів;

7) утворення складних термінологічних словосполучень шляхом

додавання уточнювальних прийменникових визначень до вихідного терміна [51].

Багато дослідників (В. Громовенко, О. Бондаренко, О. Малярчук та ін.)

приділяють велику увагу такому способу англійського словотворення, як

телескопія. Цей термін увів у літературний обіг російський мовознавець Марк

Маковський 1970 року. Телескопія (злиття) - це один із проявів тенденції мови

до економії мовних засобів, «спосіб словотвору, при якому нове слово виникає шляхом злиття повної основи одного вихідного слова з усіченою основою іншого або з злиття двох усічених основ вихідних слів» [9, с. 359]. Олена Бондаренко

вважає, що «телескопічні новоутворення є менш прозорими, ніж ті, що створені за допомогою елево складання та афіксації» і що «цей спосіб словотворення використовується тільки тоді, коли вихідна одиниця проходить стадії соціалізації та лексикалізації» [3, с. 128]. Телескопічні номінації використовують для

найменування гібридних видів рослин і тварин (*beefalo*, тобто *beef, buffalo*), у медійному дискурсі з виразним прагматичним ефектом («one hour of slimnastics»,

тобто *slim, gymnastics*), у бізнесовому неймінгу (*Adidas* - скорочення імені засновника *Adi Dassler*) тощо. У ґрунтовній статті «Особливості творення

неологізмів - телескопізмів у сучасній англійській мові (на матеріалі лексикографічних джерел)» лінгвістка Олена Малярчук зазначає: «Телескопічний

словотвір донедавна вважався okazіональним. Однак із розвитком нових наукових технологій, з'явою нових артефактів науки й техніки телескопічний словотвір стає нормативним способом творення слів. Приналежність телескопічного

словотвору певному способу словотворення є дискусійною проблемою, адже, з

одного боку, телескопізми будуються на скороченні слів до рівня складів або складів і звуків; з іншого, на відміну від абревіації, телескопічний словотвір ґрунтується не на сполуках, а на складанні слів, поєднаних сурядним зв'язком»

[33, с. 139].

Тричленну типологію англійських неологізмів створив французький неолог ХХ ст. Луї Гілберт. Вона передбачає такі три типи неологічної лексики англійської мови:

1) *фонологічні неологізми*, які виникають із окремих звуків або своєрідних

поєднань звуків і нерідко поєднують морфемні грецького або латинського походження (*polysterol, polychromatic*),

2) *запозичення* (група так званих «сильних неологізмів»), які зазвичай

мають не характерну для англійської мови фонетичну дистрибуцію (*glasnost, glidingtime*),

НУБІП УКРАЇНИ

3) морфологічні неологізми - утворені від частин і за моделями, які існують у мові [70, с. 62].

У класичній праці «The Origins and Development of the English Language»

Джон Алгео наводить п'ять основних способів словотвору: *creating* (творення), *combining* (комбінування), *shortening* (скорочення), *blending* (змішування), і *shifting the grammatical uses of old words* (граматичні зсуви у вживанні лексики).

Майже кожен із цих способів реалізується у підвидах, які конкретизують лінгвістичні процеси і моделі словотворення. Наприклад, спосіб творення *root*

creating є немотивованим формуванням нових коренів слів (як-от, *Kodak*), утворення *echoic words* обумовлене звуконаслідувальними тенденціями (*bang, burp, splash*), *hyphenated compounds* виникають при поєднанні двох слів, зазвичай із префіксом (*front-page, loose-jointed*) тощо. Детальніше типи неологізмів

відповідно до способів їхнього утворення, згідно з роботами Джона Алгео, розглянуто у параграфі 1.1.

Отже, сучасна система словотворення англійської мови представлена широким спектром способів словотвору, які забезпечують гнучкість мови у пристосуванні до зовнішніх змін і конкретних безпосередніх потреб мовців під час мовлення.

1.3.0гляд досліджень неологізмів у сучасній англійській мові

Як стверджує Джон Алгео у «Fifty Years Among the New Words...»: «Спільноту ідентифікують за мовою, яку вона зберігає, і її слова літописують часи. Кожен аспект життя людей відображається у словах, які вони

використовують для розмови про себе та світ навколо них. Як змінюється їхній світ - через винахід, відкриття, революцію, еволюцію, чи особистісну трансформацію - так змінюється і їхня мова. Як і ростові кільця дерева, наш словниковий запас свідчить про наше минуле» [55]. Неологічна лексика

англійської мови знаходиться у фокусі лінгвістичних досліджень Джона Алгео, Еріка МакКіна, Джессі Шейдловера, Росвіти Фішер, Карла Сорніга, Девіда

Крістала, Гезер Марі-Косур, Вальтера Шепса, Сесіль Пойкс, Казутомо Карасави, Лілії Сакаєвої, Жоржетт Дал, Фяметти Намер, Галіни Олейникової, Трини Присяжнюк, Альони Кольцової, Юлії Шніп, Оксани Дзюбіної, Ольги Ялковської, В. Громовенко, Олени Бондаренко, Олени Малярчук, Анастасії Перебендюк та ін.

В англійській неології сьогодні популярні такі методи вивчення, як кейс-стаді та корпусно-лінгвістичні дослідження неологізмів. Крім того, мовознавці активно здійснюють лексикографічне опрацювання та систематизацію неологічної лексики, регулярно (щорічно) публікують позасловникові списки нових слів.

Одним із фундаментальних досліджень англійської мови, у якому достатньо місця введено дослідженню нових слів, є праця Джона Алфо «The Origins and Development of the English Language» (1975). Автор приділив увагу способам словотворення та типам неологізмів англійської мови - як основним, так і малопоширеним. На його думку, «нові слова безперервно входять у мову», утворюючись від «старих» слів чи за новими, раніше невідомими схемами, і потребують уважного вивчення [55, с. 224]. Карл Сорніг - помітний дослідник повсякденної комунікації та сленгу XX ст. У праці «Lexical Innovation. A study of slang, colloquialisms and casual speech» (1981) мовознавець стверджує, що крім запозичення з іноземних ресурсів, щоденна мова включно зі сленгізмами оновлюється внаслідок активації та ревіталізації морфологічного й лексичного матеріалу мови. Він аналізує сленг як нестандартну мовну варіацію, що опирається імперативним законам мови, і навіть як «креативну мову», у якій реалізується компонент гри [84]. Джессі Шейдловер у статті «Principles for the Inclusion of New Words in College Dictionaries» (1995) розглядає проблему лексикографічної фіксації неологізмів англійської мови. Вона наголошує, що саме за своєчасністю й обсягом включеної до словника неологічної лексики судять про його «сучасність». «У будь-якій стратегії, що регулює включення нового слова у словник, слід розглядати чотири першочергові чинники: кількість цитування, діапазон використання цитат, час, упродовж якого зафіксовано цитати, і те, що можна означити як «вирішальність» - тобто

потреба конче мати це слово в мові», - підкреслює Шейдловер [83, с. 32]. Дослідження Росвіти Фішер «Lexical Change in Present-day English: A Corpus-based Study of the Motivation, Institutionalization, and Productivity of Creative Neologisms» (1998) зорієнтоване на вивчення всіх питань, пов'язаних із

креативними неологізмами, у руслі корпусної лінгвістики, зокрема: мотивувальних зв'язків, процесу інституціоналізації (соціалізації й закріплення), продуктивного потенціалу нових лексем. Філолог Девід Крістал у статті «Investigating nonceness: lexical innovation and lexicographic coverage» (2000)

пропонує розрізняти три описові типи нових лексем англійської мови:

1) *Narrax legomena*: гапакси, тобто одиниці, зафіксовані один раз у певному корпусі текстів, конкретно в літературному творі, жанрі чи літературі загалом, що через свою спорадичність не можуть бути ідентифіковані точно. Відтак, ці слова можуть бути і рідковживаним словом, і неологізмом, і просто помилкою.

2) *Nonce-formations*: це одиниці, винайдені письменником або мовцем спонтанно винятково для одиничного використання у конкретній мовленнєвій ситуації (*chopaholic* - любитель баранячих відбивних).

3) *Neologisms*: власне нові слова, які вже усталилися в мовленні як його природні компоненти й активно застосовуються у певному наборі ситуацій мовлення [60, с. 219].

Люсінда Макдональд зазначає, що неологізми є потужними лінгвістичними маркерами культури і технологічного розвитку: «Нові слова безперервно входять у лексикон для того, щоб описати нові концепти й технології і їхнє значення для нас. І навпаки - застарілі слова постійно виходять з ужитку, як тільки втрачають культурне значення. Враховуючи вплив діджитал-технологій на суспільство, не

дивно, що сьогодні лексикографи вважають науку і технології головними джерелами неологізмів» [75, с. 82]. Тож у найновішому дослідженні Шерон Кріз «Lexicographical Explorations of Neologisms in the Digital Age. Tracking New Words Online and Comparing Wiktionary Entries with 'Traditional' Dictionary Representations» (2017) йдеться

про неологічні процеси як безумовну ознаку ери діджиталізації, а їхнє дослідження базується на використанні нових підходів до опрацювання текстових корпусів.

Крім того, сучасні мовознавці звертаються до вивчення літературних неологізмів - *оказіоналізмів* англійської мови. У статті «Neology in children's literature: A typology of occasionalisms» (2018) Сесіль Пройкс ґрунтовно дослідила *оказіональну* лексику в дитячій літературі (на основі десяти класичних книг для дітей), запропонувавши власну типологію цих одиниць у художньому тексті. За її

словами, «масштабна присутність новотворів в англійській дитячій літературі свідчить про величезне значення лексичних інновацій для фантастичного світу дитячих книг» [78]. Дослідниця акцентує на ролі «грайливості», гри зі

словотворенням і стилем для успіху дитячої книжки. Аналізуючи способи словотворення *оказіоналізмів* у дитячих текстах, лінгвістка виокремила два основні типи словотвірної матриці: зовнішній (використання схем і моделей словотворення, запозичених з інших мов) та внутрішній. Внутрішня матриця охоплює такі підвиди:

1) *Морфосемантичні оказіоналізми:*

(1) утворені *конструкцією* (тобто через природні способи словотворення).

(2) *Фонологічно мотивовані оказіоналізми* - слова, що реалізують звук, звуконаслідувальні новотвори. Серед них вирізняють *ідеофони* («яскраві репрезентанти ідеї звуку») та *ономатопейчні компоненти*. Неологічні *ономатопеїзми* - слова, які надають звукового значення, звучання літературному тексту (на кшталт зафіксованих у «Книзі джунглів» Редьярда Кіплінга: *Aaahh, Aaa-ssp, Hhrrmph, Hmph, Rrrhha, Rrrmph, Sssss, Urrr, Yarrh*).

2) *Семантичні оказіоналізми:* категорія *оказіоналізмів*, які «належать до семантичної неології, коли означник залишається ідентичним, але означуване є новим або видозміненим».

(1) Граматичний перехід - *конверсія*.

(2) *Метасемантичні процеси*: метафора, метонімія (включаючи синекдоху), переносне значення та евфемізм.

3) *Морфологічні оказіоналізми*: продуктивні одиниці морфологічної неології, серед яких найпоширенішими способами словотворення є усічення, творення ініціалів та акронімів. У цій групі дослідниця розглядає кілька підвидів словотворення:

(1) *Зміна означника*: топографічна (зміна написання слів, букв, додавання невластивих діакритичних знаків тощо), фонологічна (графічна зміна вимови), лексична (словесні ігри, метатези тощо) і граматична (порушення граматичних правил словотвору) зміни, подовження слова, зміна порядку слів і сегментація слова.

(2) *Редуплікація*: подвоєння, потроєння компонентів одного слова [78].

Мовознавиці Жоржетт Дал і Фяметта Намер у статті «Playful non-
formations, creativity and productivity» досліджують неологію на предметі французької мови як спорідненої з англійською мовою. Галіна Олейникова, Лілія Сакаєва («Translation features of author neologisms on the example of Modern English prose») та ін. аналізують процес перекладу неологічної лексики у літературних текстах. На їхню думку, лексичний і стилістичний підходи суттєво розрізняються: «Хоч лексикологія та стилістика вивчають лексичні новотвори, однак кожна з цих наук досліджує їх зі свого кута зору. Лексикологія вивчає їх основи в лексиці мови» [81, с. 109].

Лексикографічні студії неологічної лексики англійської мови є важливим і головним джерелом нових слів. З помітних праць відзначимо: «Fifty Years Among the New Words. A Dictionary of Neologisms» (1991) Джона Алгео, що охопив лексику з 1941 по 1991 рр.; словник неологізмів медійного дискурсу «The Oxford Dictionary of New Words. A popular guide to words in the news» (1991) Сари Туллог; «Оксфордський словник» (додаткове видання, 1993) Джона Сімпеона й Едмунда Вайнера; словник американської англійської мови Сіда Лернера і Тері Белкіна (1993), а також дві періодичні колекції неологізмів - колонку «Among the New Words» в «American Speech» та «The Barnhart

Dictionary Companien», що виходили в 1990-х рр. Цінний внесок у вивчення неологізмів зробила сучасна американська лексикографка Ерін Маккін, укладанка Оксфордського словника нових слів «The Oxford Essential Dictionary of New

Words» (2003). Ця праця містить неологізми разом із визначеннями, контекстуальним оточенням і прикладами з живого мовлення. Наприклад, такі, як: *barkitecture* (архітектурне мистецтво спорудження собачих будиночків), *proteome* (сукупність усіх білків живого організму чи його частини), *zorse* (гібрид зебри з іншим видом коня). У найновішому словнику «From AI deskto to Zorbing.

New Words for the 21st Century» (2006) Керрі Максвел подає близько 200 неологізмів із короткими поясненнями у подарунковому, напівжартівливому форматі.

У підсумку зазначимо, що неологічна наука англійської філології активно розвивається з середини ХХ ст. Сьогодні питання неологізмів англійської мови вивчають не тільки англійські, а й французькі, азійські, російські, українські мовознавці. Неведений у параграфі 1.3 аналіз окремих праць із неології засвідчує, що науковці активно опрацьовують теоретичні аспекти виникнення і функціонування нових слів, а також значну увагу приділяють практичним аспектам - зокрема, лексикографічній систематизації і виданню (й регулярному оновленню) відповідних словників. Адже неологічна лексика має таку особливість, як часова прив'язаність, тобто потребує постійної фіксації і своєчасного аналізу, бо дуже швидко зникає з активного вокабуляра або ж переходить у загальноповживану лексику.

НУБІП УКРАЇНИ

Висновки до Розділу 1

У Розділі 1 проаналізовано теоретичні засади дослідження неологічної та оказіональної лексики англійської мови. З'ясовано поняття неологізм та оказіоналізм, підходи до їх тлумачення і розмежування. Неологізм (неолексема, новотвір, *new word, coinage* тощо) - це нове слово, яке виникає і поступово закріплюється у мовній практиці. Оказіоналізм - в англійській неології слово, яке виникає відповідно до миттєвої потреби (*nonce word*), а в українській оказіональна лексика - це головню авторські лексичні новотвори (*literary neologism, okazionalism*), тобто винайдені творчою фантазією письменника у конкретному творі чи всьому корпусі його текстів. Визначення неологізмів базується на різних критеріях: новизни, часу виникнення, мотиваційної структури, лексикографічних ознак, стилістичних функцій тощо. У розділі також охарактеризовані головні типи неологізмів в англійській мові, яких налічується значна кількість: *lexical* (лексичні), *semantic neologisms* (семантичні неологізми) і *new collocations* (нові сполуки слів) за змістом, *new coinages* (неологізми) і *nonce words* (оказіоналізми) за походженням, *nominative* (номінативи) і *stylistic neologisms* (стилістичні неологізми) за метою (Ірина Присяжнюк), неологізми, трансномінації і семантичні інновації (Віра Заботкіна). Найповнішу класифікації запропонував Джон Алгео у фундаментальній праці «The Origins and Development of the English Language»: *root creations* (Kodak), *echoic words* (flash), *ejaculations* (ouch), *amalgamated compounds* (go-between, daisy), *affixed words* (зокрема, староанглійські: aftermath, іншомовні: Americana та *voguish* / «модні» афікси: likewise, nonfinite), *shortening words*, *clipped forms* (omnibus), *initialisms*: *alphabetisms* (TV) and *acronyms* (ZIP), *apheretic and apheric forms* (fence), *back-formations* (to back- from); *blending words* (smog), *folk etymology* (cucaracha), *one part of speech to another* (to head, a look), *common words from proper names* (sandwich), *loanwords* (запозичення з інших мов).

На підставі провідних досліджень англійської неології висвітлено ключові способи словотворення неологізмів у сучасній англійській мові. Це, за різними підходами, основних зазначають такі: деривативний (афіксація), усічення, конверсія, слово(осново-)складання, аббревіація, неологізація (*coinage*), творення «випадкових і тимчасових неологізмів» - okazіonalіzmів (*nonce words*), запозичення, калькування.

У підпункті 1.3 зроблено огляд досліджень неологізмів у сучасній англійській мові, серед яких переважають такі методи вивчення, як кейс-стаді та корпусно-лінгвістичні дослідження неологізмів. Проаналізовано праці провідних вчених: Джона Аллео, Еріка МакКіна, Джесей Шейдловера, Росвіті Фіннер, Карла Серніга, Девіда Крістала, Гезер Марі Косур, Вальтера Шепса, Сесіль Пойкс, Казутомо Карасави, Лілії Сакаєвої, Жоржетт Дал, Фяметти Намер, Галіни Олейникової, Ірини Присяжнюк, Альони Кольцової, Юлії Шніп, Оксани Дзюбіної, Ольги Ялковської, В. Громовенко, Олени Бондаренко, Олени Малайчук, Анастасії Шеребенюк та ін. Також значну увагу приділено лексикографічній роботі у сфері неології, зокрема, систематизовано академічні словники неологічної лексики англійської мови. З'ясовано, що хоч найновіший неологічний словник виданий порівняно давно (2017), щорічно неологи публікують оновлені списки неологізмів англійської мови та їхні дослідження.

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

РОЗДІЛ 2

МЕТОДИКА ЗДІЙСНЕННЯ СТРУКТУРНО-СЕМАНТИЧНОГО АНАЛІЗУ НЕОЛОГІЗМІВ В АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ

2.1. Загальні засади структурно-семантичного підходу в мовознавстві

Методологія нашого дослідження передбачає детальне вивчення

неологічної (власне, okazіональної) лексики англійської поезії, найвідповіднішим

для чого вважаємо структурно-семантичний підхід. «Більшість наукових робіт і

досліджень українських і закордонних вчених ґрунтуються на класичному у сфері неології підході – структурно-семантичному» [7, с. 112]. Цей метод належить до

загальнолінгвістичних [2, с. 12; 49, с. 36]. Його фундаторами вважають,

передусім, Леонарда Блумфілда – представника дескриптивістської лінгвістики,

мовознавців-структуралістів Бодуена де Куртене, Яна Матезіуса, Фердинанда де

Соссюра, Романа Якобсона та ін. – представників Празької лінгвістичної школи

та ін. Відома формула Лева Щерби проілюструвала певну залежність змісту слова

від його форми: наприклад, зменшено-пестливий чи аугментативний суфікс

відразу задає відповідний напрям трактування значення лексеми. У розгляді цієї

та подібних лінгвістичних тем завжди згадують про дихотомію «система-

структура». Мова як система підсистем, за словами Оксани Кулик, – «це множина

взаємопов'язаних елементів, що взаємодіють як єдине ціле» [28, с. 449]. Специфіка

мовної системи та її підсистем передбачає існування певної структури, адже

структурність визначають як одну з диференційних ознак будь-якої системи.

Структурність – це «можливість опису статичного стану системи через

установлення її структури, розміщення частин системи в просторі й часі та

фіксацію зв'язків і відношень цих частин» [28, с. 449]. Оскільки будова мовної

одиниці складно поєднана з її семантикою, то вивчення спільно-структурних і

семантичних характеристик слова є ефективною науковою стратегією:

«Безперервний рух лексичних одиниць згідно мовних

законів веде до появи нових предметів, явищ, які відображаються в нових словах і відповідно в нових значеннях. Зміна значення і словотвір тісно між собою пов'язані, зв'язок яких виявляється при системному вивченні обох явищ» [13, с.

17]. Системно-структурна парадигма має переважний статус у лінгвістичних дослідженнях. Вона застосовує «метод безпосередніх складників, метод опозицій, трансформаційний, компонентний аналіз, які є максимально формалізованими. Вихідними ціннісними настановами є синхронія, системність і знаковість мови»

[53, с. 47]. Структурний метод є процедурою вивчення «структури мови, а його метою є пізнання мови як цілісної функціональної структури, елементи якої співвіднесені строгою системою зв'язків і відношень» [38, с. 66]. Як зазначає

Оксана Макарова, сучасний структурно-семантичний підхід «полягає у комплексному вивченні мови як цілісної функціональної структури елементів та відношень між ними» [32, с. 56]. Зокрема, структурно-семантичний аналіз

лексичних одиниць забезпечує «можливість описувати нові факти і явища мови й мовлення, досліджувати їх структуру і семантику, способи творення й особливості вживання, класифікувати нові слова, визначати їх місце і роль у системі сучасної української мови, а також вивчати їх вплив на мову і зміни, що вони зумовлюють» [7, с. 112], - вважає лінгвістка Ірина Грицай. На думку Наталії

Ляпунової, він необхідний «у вивченні процесів утворення нових лексичних одиниць та дії факторів, що впливають на ці процеси» [30, с. 164]. У дослідженні лексичних новотворів цей метод виявляється «у співвідношенні форми та змісту»

і має зв'язок із визначенням структурної специфіки сучасних неологізмів англійської мови [49, с. 36]. За словами Анатолія Янкова, цей мовознавчий підхід

уможливорює «прогнозування основних тенденцій словотворення» і «встановлення суттєвих змін, які відбуваються в словниковому складі на даному

синхронному зрізі» [52]. Значення будова слова, як вказує дослідник, - це «певна мікросистема, елементи якої знаходяться у тісному зв'язку між собою і в кожному певний момент існування мови становлять сумарний результат багатьох семантичних процесів, що мали місце в історії цього слова» [52].

У процесі структурно-семантичного аналізу дослідники фокусують увагу на властивостях сполучуваності частин слова: «Система прийомів дослідження лексичних одиниць від форми до змісту встановлює морфологічні характеристики складників похідного слова як частин мови та способи

словотворення, а саме: афіксацію, словоскладання, телескопічну деривацію, скорочення тощо» [49, с. 36]. Співвідношення морфемного і словотвірного методів аналізу лексичних інновацій задає вектор дослідження від вузького до

ширшого аспекту і можливість вивчення кореляції між формою та змістом конкретного слова і структур слів у цілому. Анатолій Зеленько наголошує, що в

методі структурно-семантичного аналізу слід розмежовувати мікро-, макро- й мегаструктурні рівні [14, с. 135]. Одним із поширених у лінгвістиці структурних

методів є компонентний аналіз. Він базується «на гіпотезі, що значення кожної одиниці мови складається із набору семантичних компонентів і що словниковий

склад може бути описаний за допомогою обмеженої і порівняно невеликої кількості семантичних ознак» [41, с. 303], – підкреслює Мар'яна Саламаха. За

твердженням мовознавиці, семантична варіативність слова і зміни його значень можливі лише завдяки інтерації двох процесів: «мовного узагальнення та

мовленнєвої диференціації» – які лягають в основу переходу від семантичного інваріанту лексеми до її змінних компонентів [41, с. 303].

Важливим напрямком семантичного аналізу неологізмів є системне дослідження їх «у формі певних структурно-семантичних організованих

об'єднань – семантичних класів слів» [30, с. 165]. Очевидно, лексичні інновації потребують аналізу у межах відповідних (орієнтовних) груп слів, куди вони потенційно можуть належати відповідно до свого значення.

Загалом, на думку Інни Власенко, структурно-семантичний аналіз дозволяє визначати «морфологічну приналежність оказіональних одиниць та способи

їхнього творення» [5, с. 18]. Відтак, морфемний аналіз розрізняє значущі частини слова, словотвірний (дериваційний) аналіз забезпечує можливість ідентифікувати

спосіб творення лексеми, а увага до плану значення

(наприклад, засобами компонентного аналізу) розкриває зв'язок «матеріальних» компонентів слова з повнотою і нюансами його змісту.

Проаналізуємо детальніше процедури структурно-семантичного аналізу, які використано для дослідження оказіональної лексики сучасної англійської поезії у магістерській роботі.

2.2. Морфемний аналіз неологізмів у межах структурно-семантичного

підходу

Неологічна лексика нерідко виникає шляхом морфологічного словотворення, що природно зумовлює потребу досліджувати структурний склад новотворів шляхом морфемного й морфологічного аналізів. У морфемному аналізі йдеться про виділення значущих частин слова - морфем. Відрізняють лексичні (корені) і граматичні (флексії) морфеми [34, с. 6]. Їхні відмінності, передусім, стосуються відношення до дійсності:

1) Лексичні морфеми прямо пов'язані з екстралінгвальною реальністю, елементи якої відображені в них, а граматичні морфеми мають опосередкований через лексичні морфеми зв'язок із зовнішнім світом.

2) На противагу лексичним, граматичні морфеми зв'язані, тому вони функціонують тільки у комбінаціях із лексичними.

3) Відносність значень граматичних морфем означає, що вони виражають свою семантику лише усередині мовних протиставлень.

4) Відповідно до вказаного вище, лексичні морфеми є об'єктом дослідження лексикології, а граматичні морфеми знаходяться у парадигмі вивчення морфології [34, с. 6].

Морфему розглядають як важливий складник авторської мовотворчості, хоча це явище особливо характерне для оказіональних лексем української мови. «Домінантна для сучасного мовознавства антропоцентрична парадигма дозволяє розглядати авторський словотвір лише як частковий вияв глибинних творчих інтенцій автора. З такого погляду словотвір постає втіленням думки у

словесну форму, - наголошує А. Калетник» [17, с. 79]. На її думку, у дослідженні оказіональної поетичної лексики потрібно враховувати ці творчі інтенції в різноспрямованих площинах індивідуального художнього дискурсу автора та суспільного дискурсу, що містить творчі настанови відповідної

художньої школи, стилю тощо. Як зазначає Н. Ходаковська:

«На експресивність новотворів впливає насамперед незвичайна природа їх

виникнення, а також експресивна насиченість морфем, які беруть участь у їх

творенні» [48, с. 141]. Дослідниця наголошує, що словотворення лексичних

інновацій відбувається, попри все, за історично сформованими у мові моделями і з використанням вже наявних морфем, перекомбінованих відповідно до творчої

уяви письменника.

У сучасному мовознавстві значну увагу приділяють методам

комп'ютерного вивчення та обрахунку певних кількісних і якісних параметрів мовного матеріалу. Продуктивним цей метод є у процесі здійснення

автоматизованого морфемного й морфологічного аналізу. Авторки статті «Аналіз

морфемного складу неологізмів засобами сучасних інформаційних технологій (на

основі англійської мови)» констатували проблематичність використання

комп'ютерних засобів для здійснення морфологічного аналізу, оскільки

«традиційні» програми не розрізняють штучні і реальні значення, формотвірні і

словотвірні форманти тощо. Науковиці запропонували створення відповідних баз

даних для того, щоб вирішити ці проблеми в автоматичному аналізі слів [19].

Українська дослідниця Оксана Зубань вивчає методику створення

автоматизованої системи морфемно-словотвірного аналізу (АСМСА). Саме цю

процедуру вона визначає як найвідповідніше рішення назрілих проблем через

відсутність словотвірного словника української мови та неповнотою

репрезентації мовного складу у морфемних словниках. Дослідження повного

лексичного фонду мови «можливо тільки на основі створення параметризованих

лексикографічних комп'ютерних баз даних, які не відкидають проблемних

випадків морфемного та словотвірного аналізу, як це часто робиться при

розв'язати їх на великих лексичних масивах та на базі сучасних лінгвістичних теорій», - підкреслює мовознавиця [16]. Методологічні основи і структура лексикографічної системи з морфеміки української мови «Морфограф», над створенням якої працює лабораторія комп'ютерної лінгвістики Київського національного університету імені Тараса Шевченка, представлені у статті «Електронна лексикографічна система «Морфограф»: теоретичні засади та методика конструювання (проект)» (2017). У створенні АСМСА фахівці опиралися на матеріали морфемної бази даних (МБД). На першому етапі розробки автоматично «просегментовано на морфемі ~ 170 тис. слів і приписано кожному слову модель морфемної структури» та укладено бази даних аломорфічних та омонімічних коренів. На другому етапі проекту дослідники поповнюють МБД автоматично дібраною з текстів Корпусу української мови новою лексикою, приписують кожній афіксальній морфемі значення і функції в морфемній структурі слова, знаходять мінімальну словотвірну пару та в'ясовують морфологічні явища [15, с. 63].

Центральним методом структурно-семантичного підходу в неології є словотвірний аналіз. «Розуміння словотвірних процесів допомагає збагнути закономірності утворення нових лексичних одиниць» [39, с. 329], - підкреслює О. Розводовська. Дарія Гричана зазначає, що основною одиницею словотвору, яка є предметом дериваційного аналізу, є твірне слово, сукупність яких із певними спільними характеристиками становить так званий «словотвірний тип».

Словотвірний тип має такі спільні ознаки:

- 1) спільна частиномовна приналежність слів;
- 2) однаковий спосіб творення;
- 3) однакове словотвірне значення і словотвірний афікс - тобто мають спільну словотвірну модель [8].

Словотвірна модель - це «структурно-семантична словотвірна схема, що об'єднує певну кількість слів, для яких можна встановити однозначне співвідношення словотворчого форманта (словотворчого афікса, за допомогою

якого утворюється лексична одиниця) та твірної основи» [50, с. 57]. Як зазначає Андріана Литвин, словотвірна модель характеризується набором таких ознак:

1. Загальне категорійне значення - належність мовних одиниць до конкретної частини мови.

2. Структура - сукупність елементів, із яких складається модель. Словотвірні моделі поділяють на лінійні (у системі яких похідні слова утворюються афіксальною деривацією) та нелінійні (нові одиниці виникають з допомогою неморфологічних способів словотворення).

3. Структурно-семантичні відношення між компонентами системи словотвірної моделі.

4. Словотвірне значення - семантика похідного слова, його мотивованість, яка виражається в існуванні семантичної спорідненості вихідної і похідної лексичних одиниць.

5. Словотвірна продуктивність моделі, потенціал утворення похідних одиниць [29, с. 49-50]. Відповідно до цього критерію вирізняють продуктивні і непродуктивні словотвірні моделі.

Методика словотвірного аналізу полягає у з'ясуванні «ключових способів, моделей та механізмів утворення нових похідних слів» [29, с. 45]. Саме словотвірний аналіз уможливує визначення «формальних та семантичних кореляцій між твірними та похідними одиницями» [41, с. 304] і передбачає «визначення зв'язку... похідності, словотвірного значення та словотвірних типів» [46, с. 199]. У процесі словотвірного аналізу лінгвісти послуговуються поняттям «словотвірні категорії» - більш конкретні, ніж інші мовні категорії, морфологічно й синтаксично оформлені механізми здійснення словотворення; «складники граматичних категорій», які «відображають організацію словотвірного ярусу мови й становлять упорядковану підсистему з ієрархічними відношеннями між ними» [23, с. 69].

Філолог М. Федорів демонструє поетапну структуру академічного словотвірного аналізу:

1. Встановлення твірних основ та визначення їх типів, адже кожна твірна основа має власні морфологічні ознаки, дериваційну структуру і семантику.

2. З'ясування словотвірного значення і словотвірного типу дібраної лексики [46, с. 199].

«Великий інтерес для лінгвістів, - пише Олена Турчак, - становить словотвірний аспект оказіональних лексичних одиниць, оскільки вони є специфічною категорією, яка ілюструє шляхи та форми розвитку мови окремого

періоду, відображає взаємодію між мовою та мовленням, оновлює словотвірну й образну можливість» [45, с. 184]. Ще з середини ХХ ст. утвердилася думка про те,

що оказіоналізми виявляють свою мовну особливість у парадигмі словотворення [21, с. 4]. М. Калниязов пише, що оказіоналізми виникають у мовленні за

непродуктивними словотвірними типами, або з порушенням законів словотворення, чи безвідносно до словотвірних моделей [цит. за Жанною Колоїз;

18, с. 118]. Нині словотвірний аспект є провідним у вивченні оказіональної лексики: «...Оказіоналізми, засвідчуючи лексичне збагачення й оновлення,

водночас ілюструють результати відповідних словотворчих актів і демонструють відповідний спосіб словотворення» [21, с. 4]. Згідно з позицією Жанны Колоїз та

інших дослідників, можемо виокремити на рівні оказіонального словотвору такі структурні типи неологізмів та оказіоналізмів:

1. Утворені з порушенням законів словотворення на емпіричному або системному рівні.

2. Слова, що виникли з оновленням словотвірної форми певного реального слова.

3. Утворені за оказіональними словотвірними схемами.

4. Утворення, що виникли з використанням унікальних мовних елементів.

5. Оказіоналізми, які виникли за типами словотворення, що невідомі чи практично незреалізовані у мовній системі [21, с. 4-5].

Аналізуючи корпус англomовних текстів, А. Погоріла зазначає, що найпродуктивнішими словотвірними типами утворення англійських неологізмів є: скорочення (усічення, абрeвіатура і телескопія), афіксація, словоскладання та конверсія, натомість, малопродуктивними вважає ономотопію та редуплікацію [37, с. 107-108]. При цьому зауважимо, що в окаяональному словотворенні ономотопія та редуплікація є вельми поширеними типами словотворення, відповідно до проаналізованих досліджень у Розділі 2, які активно реалізуються у мовленні художньої літератури для дітей.

Автори статті «Типові помилки у проведенні словотвірного аналізу» стверджують, що найбільше труднощів у здійсненні словотвірного аналізу лексем викликають такі аспекти:

1. Усвідомлення того, що похідні слова утворюються не лише від базових основ, а й від прийменниково-відмінкових, словосполучень тощо.
2. Труднощі розрізнення префіксально-суфіксального способу творення.
3. Хибе трактування способу творення іменників від префіксальних дієслів.
4. Сплутування основоскладання і лексико-синтаксичного способу (зрощення).
5. Існування слів із подвійною твірною мотивацією тощо [35, с. 102-107].

Очевидно, на це потрібно орієнтуватися всім лінгвістам, що працюють із дериваційним аналізом, для уникнення помилкових тлумачень неологічної лексики, яка є на рівень складнішим матеріалом для структурних досліджень, ніж компоненти загальноновживаного і більш-менш чітко мотивованого лексикону.

У підсумку зазначимо, що словотвірний аналіз є центральним методом у структурно-семантичному підході до дослідження неологізмів. Визначення (не)похідності слова, моделі його деривації дозволяє зрозуміти не тільки

структурні особливості, а й допомагає точніше з'ясувати семантичні нюанси його функціонування.

2.3. Компонентний аналіз та інші способи дослідження семантичного плану неологізмів

У процесі аналізу семантичного складу лексеми слід орієнтуватися на форму слова і контекст уживання. Найприродніші форми реалізації семантичного словотворення - це повна зміна значення «старого» слова, а також приращення нової семі, нового нюансу, елемента значення до конкретної лексеми з певним набором значень. «У процесі лексико- семантичного словотворення відбувається зміна лексичного значення твірного слова. Зовнішня ж форма слова зберігається.

Вона не зазнає змін на формальному рівні» [11, с. 18]. Для дослідження семантичного плану лексичних новостворів доцільно застосовують компонентний аналіз. В його основі лежить поняття про те, що значення слова виражене впорядкованою структурою певної кількості елементарних компонентів [1, с. 34].

Саме поняття компонентного аналізу залучено до наукового обігу вченим Вардом Гуденафом у 1950-х рр. Компонентний аналіз, пише Михайло Кочерган, - це «система прийомів лінгвістичного вивчення значень слів, суть якої полягає в розщепленні значення слова на складові компоненти, які називають семами,

семантичними множниками і, зрідка, маркерами [24]. Дослідниця Наталія Ляпунова визначила сутність методики компонентного аналізу як «опис мовних явищ за допомогою набору ознак, що входять до їхнього плану змісту» [30, с. 166]. Ключова мета цієї методики - продуктивне зіставлення лексико-

семантичних та граматичних систем, яке передбачає «розділення значення мовної одиниці на диференційні семантичні ознаки» [40, с. 74]. У широкому розумінні компонентний аналіз здійснюється через набір певних процедур, наслідком яких є зіставлення слова і його визначення - структурованого набору певних семантичних компонентів, які визначають лінгвістичні умови

застосовності конкретної лексеми [30, с. 166]. За припущенням мовознавців, на певному етапі слово можна розщепити на суму мінімальних (тобто лінгвістично неподільних) одиниць змісту, які визначають *семи*. Це особливо важливо у

дослідженні неологізмів, першою відмінністю яких якраз є семантична девіація і поява нових семантичних відтінків, що потребують вивчення у контексті семантичного - компонентного аналізу. На думку Михайла Кочергана, дуже важливою частиною процесу компонентного аналізу є встановлення структурної організації сем у складі слова - «місця і ваги кожної семи в компонентній (семній)

структурі значення» [25, с. 99]. Він звертає увагу на те, що в значенні слова кожна сема має власне місце й підпорядкування, що й визначає унікальну й єдину семантику конкретної мовної одиниці.

Найпоширенішою формою реалізації компонентного аналізу є дослідження словникових статей: «... Одним із засобів виявлення сем є аналіз словникових дефініцій. Погляд на словникове тлумачення як на перелік семантичних компонентів лексичного значення, а отже, як на завуальований у ньому потенціал компонентного аналізу існує в семасіології вже з 60-х років» [40, с. 74]. Утім, щодо неологічної лексики такий спосіб вивчення не є релевантним, тим паче коли йдеться про авторські лексичні новотвори, які рідко опиняються у потоці загальнозживаної лексики і можуть хіба спорадично бути зафіксовані у відповідних словниках авторської словотворчості.

Сьогодні лінгвісти оперують кількома різновидами компонентного аналізу, оскільки відокремлено його використовують рідко. Зокрема, виділяють:

1. Системно-лінгвістичний підхід: дослідження багатозначності слів синонімічних, антонімічних та інших синтагматичних і парадигматичних відношень між словами [40, с. 75].

2. Дистрибутивний аналіз застосовують як доповнювальний метод, що дозволяє глибоше вивчати синтагматичні зв'язки між мовними одиницями, функціонування слова в оточенні (колокацію). Це продуктивний підхід під час

аналізу авторської лексики, адже часто контекст дає найточніше розуміння семантичного складу нової одиниці.

3. Так само, як доповнювальний, використовують контекстуальний аналіз, що допомагає у розумінні лексем складної семантики (якими часто є авторські лексичні інновації). Контекстуальний аналіз «враховує вплив на мовну семантику комунікативної ситуації, рольової структури спілкування, соціальних факторів та умов функціонування мови, всього різноманіття навколишнього світу, що утворює інформаційну основу комунікації» [30, с. 167]. В його основі лежить поняття мовного та стилістичного контекстів слова - дискурсивних утворень, базованих на мовному матеріалі середовища функціонування слова / слів.

4. Теорія «семантичних примітивів»: польська мовознавиця Анна Вежбицька запропонувала теорію семантичного складу всіх мов, згідно з якою існує набір із універсальних і неподільних, обмежених за кількістю «семантичних примітивів», що відповідають семантиці слів мови й існують у будь-якій мові (я, ти, щось, один, інший, казати, відчувати тощо) [40, с. 75].

5. Логіко-лінгвістичний метод - комплексний підхід, що «полягає в поєднанні дефініційного аналізу із контекстним» [30, с. 166]. Його застосовують у кілька етапів: спочатку здійснюють аналіз словникових дефініцій слів, якщо ті існують, адже словникові визначення є найдоступнішими та найбільш об'єктивними даними про семантику лексичних одиниць. Потрібно враховувати, що словникові статті можуть містити недостовірну (наприклад, застарілу), неповну інформацію. На другому етапі використовують доповнювальні аналізи (як-от, контекстуальний) для того, щоб уточнити значення слова в узусі.

6. Різновидом і функційним продовженням компонентного аналізу є застосування прагматичного лінгвістичного аналізу на рівні слова. Такий підхід уможливорює визначення комунікативних ситуацій, для яких типовим є уживання конкретного слова, а також окреслення його функційної спрямованості й комунікаційного потенціалу.

Наталія Стратулат на основі фактичного матеріалу визначила такі провідні способи семантичного творення неологізмів, як метафоризація, термінологізація та детермінологізація [43]. Два останні прийнятні для словотворення, передусім, пасивної лексики, а метафоризація є поширеним способом творення оказіоналізмів. Метафоризація «як явище значеннєвої динаміки словникового складу полягає в семантичному переосмисленні об'єкта дійсності унаслідок порівняння його з іншим об'єктом за подібністю властивостей, ознак, рис, форм та ін.» [31, с. 178]. Семантичні зміни метафоричного характеру базуються на засадах переносного значення слова, таких, як образність, оцінний та емоційно-експресивний зміст. Ольга Гупахіна вважає метафоричну транспозицію головним типом семантичних трансформацій, унаслідок якого виникають нові значення лексичних одиниць [44, с. 259]. На її думку, метафоризація може відбуватися кількома шляхами:

- Внаслідок зміни архісеми вихідного значення.
- Внаслідок актуалізації прихованої периферійної, функціональної або асоціативної сем.
- Внаслідок додавання / трансформації / вилучення / вилучення диференційних сем [44, с. 259].

Отже, методика компонентного аналізу є комплексним лінгвістичним підходом, який ураховує різні можливості та інші методи у процесі дослідження семантики неологізма. Це забезпечує валідність наукового аналізу й можливість в'ясування реального значення слова у конкретній ситуації та заданий час, що важливо у процесі роботи з авторськими новостворами – найскладнішими з погляду семантики лексичними одиницями.

Отже, методика структурно-семантичного аналізу неологізмів англійської поезії враховує різні підходи до тлумачення структури слова й гнучкі можливості семантичного наповнення кожної лексичної одиниці. Комплексне застосування всіх методів і прийомів лінгвістичного дослідження забезпечує високу якість отриманих наукових результатів.

НУБІП України

Висновки до Розділу 2

У Розділі 2 досліджено особливості здійснення структурно-семантичного аналізу поетичних okazіоналізмів англійської мови. Висвітлено комплексний підхід, який включає структурні методики лінгвістичного дослідження - морфемний, словотвірний та ін. і семантичний аналіз (компонентний та ін.). Системно-структурна парадигма домінує у сучасних мовознавчих

дослідженнях. Саме сукупність цих методів і прийомів забезпечує валідність вивчення іноземних авторських лексичних новотворів, зміст і форма яких характеризуються високою складністю, порушенням лінгвістичних закономірностей, пошуками нової словесної форми для вираження нюансів значень.

У розділі досліджено особливості структурно-семантичного методу в застосуванні до поетичної okazіональної лексики: новотвори морфем та їхнє індивідуальне експресивне значення, відсутність творчої основи, порушення дериваційних норм тощо. Певну увагу зосереджено на аспектах автоматизованої обробки мовного матеріалу в межах структурного, передусім, морфолого-словотвірного аналізу лексики.

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

РОЗДІЛ 3

СТРУКТУРНО-СЕМАНТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ НЕОЛОГІЗМІВ У ПОЕЗІЇ

3.1. Структурно-семантичний аналіз неологізмів у сучасній англійській поезії

Для структурно-семантичного аналізу okazionalizmів у сучасній англійській поезії було відібрано лексичні одиниці шляхом суцільної вибірки з перевіркою у Британському корпусі і відповідних словниках англійської мови. Частина слів з'явилася на початку ХХ ст. у поетичній збірці «Tulips and Chimneys» (1923) «піонера експериментальної поезії» [74, с. 23] Едварда Каммінгса (1894-1962), решта - у нових збірках поетів ХХІ ст.: Джен Гедфілд (н. 1978) (збірка «Nigh-No-Place», 2008), Кея Міллера (н. 1978) (збірка «A Light Song of Light», 2010), Майкла Рубі (н. 1957) («The Star-Spangled Banner», 2011; Window On The City, Compulsive Words, American Songbook), окремих віршах і збірці «Two» (2012) Джессі Гласса (н. 1954). Їхні ідіостилі вирізняються високим рівнем авторської словотворчості й нерідко ускладненими з погляду семантики новотворами. Наприклад, окремі поеми Майкла Рубі всуціль написані okazionalizmami. Едвард Каммінгс активно використовує графічну форму поетичного тексту, експериментує з капіталізацією й декапіталізацією слів і рядків. Так само широким є тематичний діапазон okazionalizmів, що не вкладається в якусь єдину схему. Крім того, знайдені okazionalizmні слова сильно відрізняються з погляду деривації та стилістично-експресивних особливостей.

У корпусі дібраних неологізмів розрізимо групи відповідно до загальноприйнятих класифікацій. Передусім звернемо увагу на різні частини мови, до яких можна зарахувати новотвори. Попри загальну думку, що найчастіше письменники творять неологізми-номінативи для позначення

НУВІП УКРАЇНИ

всього, чому бракує назви, у добірці є різні за частиномовною приналежністю лексеми. Вони представлені у таких кількісних пропорціях:

- іменники (39 зі 100 слів: *boysun, lightnings, sea-girls* та ін.);
- прикметники: (33 зі 100: *-watersmooth-silver, gather-round* та ін.);
- дієприкметники (23 зі 100: та ін.);
- прислівники (2 зі 100: *sayingly* та ін.);
- дієслово (1 зі 100: *(to) kisskiss*);
- вигук (1 зі 100: *Demgodz*);
- числівник (1 зі 100: *onetwothreefourfive*).

НУВІП УКРАЇНИ

НУВІП УКРАЇНИ

Кількісні дані про частиномовну структуру добірки епіграматичних слів візуально представлені на рис. 3.1.

Загальна класифікація епіграматичних слів за частинами мови

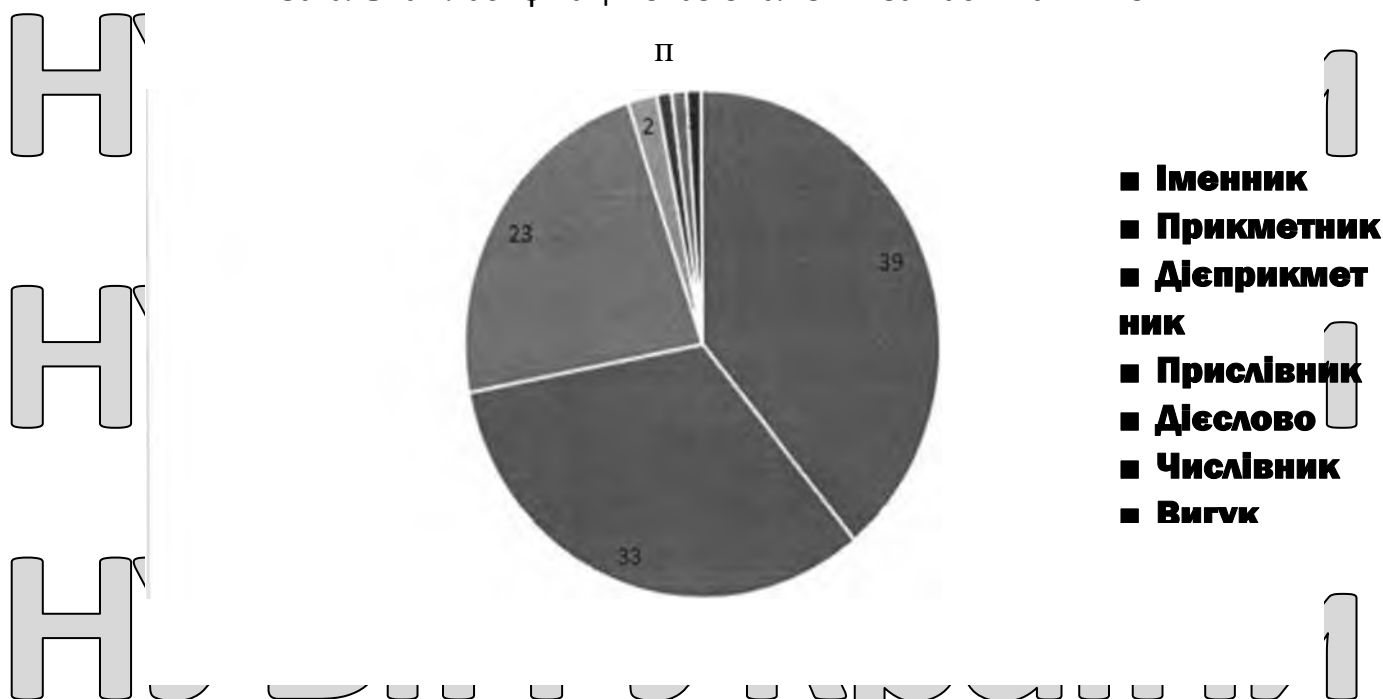

Рис. 3.1. Частиномовна належність епіграматичних слів у кількісному відношенні

НУВІП УКРАЇНИ

Цей поділ наочно демонструє тенденцію англійських поетів давати нові назви звичним чи вигаданим явищам, а також давати авторські, інколи складні характеристики (ад'єктивні новотвори становлять більше 50% епіграматичних слів).

Інші частини мови представлені мізерно, що означає тяжіння до

дескриптивізму, описовості з використанням нетрадиційних мовних засобів і меншою мірою до динамізації художнього світу.

Відповідно до комплексного підходу, який ураховує наведені в Розділах 1 і 2 класифікації неологічної й оказіональної лексики, поділимо дібрані неологізми на однорідні групи за критерієм способу словотворення.

1. **Compounding** (складання)

Слово- та основоскладання як в українській, так й англійській мові залишається поширеним способом утворення нових слів. Найбільшу групу оказіоналізмів у добірці, за нашими підрахунками, становлять *hyphenated compounds*, тобто лексеми, складені з двох чи більше слів чи основ з дефісом між ними. Переважно це двокомпонентні прикметники ускладненої семантики, утворені за моделлю іменник+прикметник: *bicycle-mad* [66], тобто ‘заповнена велосиподами, перевантажена вел © транспортом (вулиця)’, *brain-grey* [66] ‘сіро-мозковий - про колір і текстуру’, *half-beautiful* [62] ‘напівпрекрасний’, *ogah-white* [62, с. 9] ‘прозоро-білий’, *puddle-wonderful* [62, с. 24] ‘чудово-калюжний (про світ у сенсі дитячого пізнання)’, *mud-luscious* [62] ‘яскраво-брудний (світ із погляду дитини)’, *sunset-proud* [62] ‘(про села) сповнені гордого світання’, *watersmooth-silver* *water smooth-silver* [62, с. 85] ‘блискучий, гладенький (про шкіру коня)’. Також сюди належать двокомпонентні прикметники, утворені за моделями: дієслово+прикметник *gather-round* [76, 30] ‘зібраний до купи’, займенник+іменник *own-way* [76, 21] ‘самостійна, власна (річ у собі)’.

Таку ж атрибутивну функцію мають дієприкметники, утворені за моделями:

- іменник+Past Participle: *song-torn* [69] (ймовірно) ‘піснею розірваний (про рот)’, *dumb-throated* [62] ‘той, що робить горло німим’, *heat-cracked* [66] ‘потріскані від спеки (про губи)’, *thirst-stricken* [62] ‘уражене спрагою (про повітря)’.
- іменник+іменник+ed: *girl-scented* [66] ‘дівочий, буквально сповнений ароматом дівчини’, *goat-footed* [62, с. 24] ‘козлоногий’, *jesus-colored* [67] ‘складна метафора з християнським акцентом’, *laughter-gifted* [62, с. 156]

‘обдарований сміхом, той, що сміється’, *far-spaced* [62, с. 10] ‘віддалений у просторі, розпросторений’, *women-coloured* [62, с. 101] ‘складна метафора приналежності до жінок’.

- іменник+герундій: *down-sagging* [62] ‘який осідає, принишк’, *dumb-blooming* [62, с. 8] ‘мовчазно-квітучий’, *green-greeting* [62, с. 43] ‘весняний, зелений, бадьорий’, *gum-popping* [67] ‘(про дівчину-підлітку) яка жує жуйку’, *sword-holding* [66] ‘що тримає меч’,

- прикметник+герундій: *pale-departing* [62, с. 43] ‘блідо-відступаючий’, *thunder-forging* [62] ‘що вижовує грім’.

- прислівник+Past Participle: *rarely-beloved* [62] ‘малолюбимий’.

- дієприкметник+Past Participle: *rodent-nipped* [67] ‘покусано-погризений’.

- прикметник+Past Participle: *pure-browed* [62] ‘з чисто вираженими, «чистими» бровами’, *white-fingered* [62] ‘з білими пальцями’.

Іменники, утворені з двох слів чи основ з допомогою дефіса, менш поширені, обидва вихідні компоненти таких okazіоналізмів - іменники: *halfangel*

[62] ‘напівангел’, *half-thrush* [62] ‘напівдрізд’, *hop-scotch* і *jump-rope* [62, с. 24]

‘дитячі ігри’, *Jaguar-centuries* [69] ‘жорстокі століття’, *kain-darkness* [62] ‘доштова темрява’, *sea-girls* [62, с. 63] ‘дівчата моря’.

Кількісно малу групу становлять *closed compounds*, тобто слова, які поєднані в єдиній злитній лексемі. У добірці це прикметники і дієприкметники, що дають конкретизовані характеристики осіб чи явищ, утворені за моделями:

- прикметник+іменник+ed: *blue-eyed* [62] ‘блакитноокий’.

- Іменник+герундій: *fearruining* [62, с. 44] ‘той, що позбавляє від страху’.

- Іменник+Past Participle: *glorygirded* [62, с. 44] ‘оперезаний славою’, *teartroubled* [62, с. 10] ‘засмучений і в сльозах’.

2. Affixed words (афіксальні деривати)

Афіксація – один із найпоширеніших способів словотворення, який продуктивно й по-новаторськи застосовують поети, залучаючи вигадані, рідкісні, архаїчні та ін. афікси, приєднуючи їх у нетипових формах та частинах слова тощо.

Префіксальний способом утворені такі okazionalizmi: *a-digging* [68, 28] ‘не похований’, *a-sailing* [68, 28] ‘не пливучи’, *a-searching* [68, 28] ‘не шукаючи’, *a-singing* [68, 28] ‘не співаючи’. Всі наведені новотвори Кея Міллера виникли з допомогою однакового префікса *a-* та дефіса. Згідно з Кембриджським академічним словником англійської мови, цей префікс означає заперечення або відсутність: «ні», «без» [55].

Префіксальні деривати з префіксом «*photo-*» утворені без дефіса і мають значення, дотичне до теми лінгвістичного осмислення феномену світла, яка лежить в основі поеми «Some Definitions for Light»: *photofilia* ‘любов до світла’,

photophilic ‘людина, що любить світло’, *photomania* ‘манія світла’, *photomaximus* ‘максимум світла’, *photominimus* ‘мінімум світла’, *photophobia* ‘страх світла’, *photophobies* ‘людина, яка боїться світла’. Також префіксальним способом з

допомогою типових префіксів, приєднаних до нетипових слів, утворені okazionalizmi: *misjointure* [68, 2] ‘непорозуміння’ та *unwisdom* [62, с. 142] ‘не мудрість’.

Суфіксальний спосіб менш поширений: ним утворено два прислівники з допомогою однакового суфікса *-ly*: *kissingly* [62, с. 212] ‘цілувально’ та *sayingly* [62, с. 101] ‘казально’ (їхній буквальний переклад найточніший, хоча в українському варіанті звучить дещо дивно); а також новотвори *lilied* [62, с. 7]

‘ліловий (про колір)’ і *spine-a* [67], що може означати ‘хребта’ (підкреслено у родовому відмінку).

Отже, традиційний для лінгвістичного словотвору афіксальний спосіб деривації часто привертає увагу поетів, адже забезпечує можливості точніше й повніше виразити бажану ідею з допомогою «покращення», «вдосконалення» морфемної структури словоформ.

3. Зрошення

Вважаємо за доцільне виділити в окрему групу складені новотвори, що сформовані зрошенням ідіом та словосполучень. Спосіб зрошення доволі

поширений у сучасній англійській мові. Він особливо властивий ідіостилю Едварда Каммінгса, при цьому поет використовує довгі сполучення повнозначних слів, сполучників, артикля, декапіталізує власні імена чи назви, які входять у це словосполучення. Так, декапіталізація (втрата великої літери в онімічних словах) помітна в оказіоналізмах, утворених за моделлю іменник+сполучник+іменник: *BelgianisBel* [62, с. 24] ‘тобто Бетті і Дісбел’, *eddieandBill* [62, с. 24] ‘Едді и Біл’, які уподібнюються апелятивам у конструкціях; прикметник+сполучник+прикметник: *yello^an^IulBk* [62]

‘жовто-голубуватий’. Поет формує слова з цілих фраз та ідіоматичних виразів: *strongmitteneskip* [62] ‘сильний дурень’, [62] ‘військове звання в американській армії’, *pigeonsjustlikethat* [62, с. 85] ‘такі ж голуби, як ці’, *yellom>sono/abusk* [62] ‘лайка’. Крім того, Каммінгс використовує багатоосновні композити, як от: *one^oikgee^igf^e* [62, с. 85] ‘один-два-три-чотири-п’ять’.

Іменники-новотвори Джен Гедфілд із поезії «№§ Li-Ko-Place» мають єдину дериваційну модель - кілька основ (повнозначних і службових слів у складі ідіоми чи словосполучення), розмежованих дефісами і капіталізованих: *Quiet-The-Night* [71, 9-10] ‘Тиша-Ночі’, *I/p-To-Mo-Coosi* [71, 9-10] ‘Не-Дуже-Добре’, *Nigh-No-Place* [71, 9-10] ‘Біля-Не-Місця’.

Зрощення двох повнозначних слів у складі іменника-новотвора за формою іменник+іменник, відповідно до матеріалів нашого дослідження, найчастіше використовується для:

- позначення осіб: *Balloonman* [62, с. 24] ‘людина-куля’ (специфічне), *BalloonMan* [62, с. 24] (різниця між попереднім і цим словами - в використанні великої букви в останньому, що робить додатковий експресивний наголос), *BoyBun* [80, 12] ‘сонячний хлопець’,

- найменування явищ і предметів, утворених авторською уявою: *dancesong* [62, с. 38] ‘танцювальна пісня’, *toilet* [62] ‘туалет’, [62, с. 97] ‘лопотіння крил’.

Використання повторів тих самих чи спільнокореневих слів для утворення оказіоналізму - не рідкісне явище у практиці поетичного мовлення. В аналізованій добірці є два слова, утворені зрощенням однакових слів: дієслово *kisskiss* [62] 'цілувати' (closed) та іменник *not-not-not* [67] 'ні' (hyphenated). Повторення тих самих основ підсилює семантику слова.

Таким чином, Едвард Каммінгс та інші поети використовують зрощення як спосіб деривації, що робить наголос на конкретних групах явищ, людей чи об'єктів, що мають особливу художню функцію, потребують лінгвістичного відокремлення від решти тексту.

4. Root creations (кореневі утворення)

Ця група новотворів нерідко є найскладнішою для розуміння, оскільки вона немотивована лексично й семантично, а в поезії зазвичай поєднана з графічними, синтаксичними експериментами, (де)капіталізацією, ускладненою пунктуацією тощо - тобто позбавлена також контекстуальної мотивації й експліцитно виражених внутрішньотекстових зв'язків. Ми виділили в цю групу три лексеми, семантику яких важко розшифрувати: *daed-traa* [71, 27 p.] 'особливе місце авторкового натхнення', *drahumbabheat* [68] '(материнський) шум, поспіх', *irpnowgath* [62] 'зараз'. Вона сприймається на інтуїтивному рівні під час кожного чергового прочитання поезії, а будь-яке буквальне тлумачення може бути лише припущенням. Творення нових мовних коренів вимагає глибокого знання й розуміння мовних законів, відчуття мовного стилю, а також характерне для представників герметичної, сюрреалістичної поезії, модерністських стилів і методів писання на кшталт «потoku думок». У живій практиці традиційного словотворення кореневі інновації трапляються рідше.

5. One part of speech to another (конверсія)

Конверсія виявилася не дуже поширеним засобом авторського словотворення у вибірці, хоча здебільшого її вважають продуктивною дериваційною моделлю. Утім, поети використовують і такий спосіб словотворення, що, на нашу думку, відповідає мовній гнучкості. Адже саме гнучкість мовного корпусу дозволяє добирати й утворювати за потреби

найвідповідніші засоби вираження думки. Усталені в англійській мові слова отримують нові значення (зокрема, експресивно-стилістичні) й певне смислове навантаження у тексті, коли змінюється їхня частиномовна належність.

Прикметник *spontaneous* [62, с. 52] 'спонтанний' у тлумаченні автора став іменником «спонтанність», що визначило стрижневий зміст поезії «O sweet spontaneous». Утворюючи форми герундію від іменників-назв місяців, поет розширює й оновлює виражальні можливості англійської мови: *septembering* [62]

'вересніти', *octobering* [62] 'жовтні™'. Використання іменника *blond* [62] як прикметника 'блондинний, білявий (винятково про чоловіка)» розставляє акценти в поезії «i sing of Olaf glad and big», присвяченій мілітарній темі.

Як вже було зазначено вище, звуконаслідування як словотвірний засіб найбільше характерне для дитячої літератури і дитячого мовлення. Едвард Каммінгс використав звуконаслідування як потужний лінгвістичний засіб для творення експресивних смислів: іменники *tic* [62] і *tos* [62] походять від поширеного звуконаслідувального визначення годинника «tic-toc». Таку ж саму генезу мають прикметники *tictic* [62] (про конкретний випадок, подію) і *toctic* [62] (про час), які утворені за схожістю звучання і використані з метою гри слів у поетичному тексті. На нашу думку, їхня семантика полягає передусім в ігровій функції: *toctic time* близьке до «тактичний час», а *tictic instance* - до «точний випадок».

Перетворення звуконаслідувальних компонентів в номінативні частини мови посилює дискурсивне звучання теми плинного часу в поетичному просторі.

6. Графічне словотворення

Одним із піонерів графічних експериментів у поезії XX ст. є Едвард Каммінгс. Його незвичайні проби у поезії «r-p-o-p-h-e-s-s-a-g-r» демонструють широке знання мови та здібності до найнеймовірнішого перетворення мовних форм. Оказіоналізм *PPEGORHRASS* [62], як й *r-p-o-p-h-e-s-s-a-g-r* [62] - це експресивно насичені мовні варіанти назви трав'яного коника, «grasshopper».

7. Лінгвістична девіація

Отже, всі способи деривації є видами лінгвістичної девіації, однак окремі неовтори потребують особливої уваги через те, що поети зумисне роблять лінгвістичну помилку, порушують лінгвістичні норми з метою появи нового слова. Так, незлічуваний іменник *lightnings* [62] ‘блискавиці’ в інтерпретації поета став злічуваним у формі множини. Це поглиблює експресивний зміст тексту, увиразнює мовну картину вигаданого світу. Оказіоналізми Кея Міллера *blinddd* [76, 22] ‘сліпий’, *defffl(>, 22] “*, *dummm* [76, 22] “, *paralyzzz* [76, 22] ‘паралізований’ мають спільну графічну будову - повторення однакових букв у кінці слова. Ймовірно, це є засобом для акцентування персонального стану ліричного адресанта. Оказіоналізм Майкла Рубі *fama* [80, 9] ‘знаменитий’ відсилає до латинської мови.

8. Shortening words (скорочення слів)

Скорочення й аббревіація дуже поширені у словотворчій практиці сучасного англійського поета Майкла Рубі. У нашу добірку потрапило одне слово такого типу, оскільки всі вони у певному сенсі однотипні за моделлю творення (а завданням дослідження було розглянути в широкій перспективі способи деривації, які застосовують сучасні англійські автори). Іменник *lambda* [80, 9], тобто ‘ламбада - популярний латиноамериканський танець’ у вірші «The Star-Spangled Banner», як й інші такі оказіоналізми, відповідає нервовій, «сумбурній» стилістиці тексту, у структурі якого змішано велику кількість імен, власних назв, слів із різних мов. Інше формулювання *demgodz* [68], очевидно, є скороченим жаргонним виразом зі значенням сильного здивування, розчарування. Крім скорочення й зрощення, автор використав сленговий варіант еетаннвої букви замість нормативної «s».

Відтак, виділені у цьому параграфі дев’ять способів словотворення різною мірою збагачують склад поетичної англійської мови. Відповідно до попередньої класифікації оказіоналізмів, такі способи словотворення найчастіше задіяні в утворенні конкретної частини мови:

1. Найбільше іменників утворено способом зрощення (16), далі йде афіксальний спосіб - префіксація (9) та складання (7).

2. Найбільше прикметників та дієприкметників утворено способом складання (34), ще 5 прикметників виникли через свідоме порушення мовної норми (лінгвістичну девіацію).

3. Представлені незначною мірою в вибірці інші частини мови утворені: прислівники кореневим творенням і суфіксацією, вигук - способом зрощення фрази+скорочення (телескопії), числівник - способом зрощення, частка і дієслово - «тавтологічним» зрощенням.

Кількісний розріз способів словотворення відповідно до кількості okazіоналізмів наочно продемонстровано на рис. 3.2 і рис. 3.3.

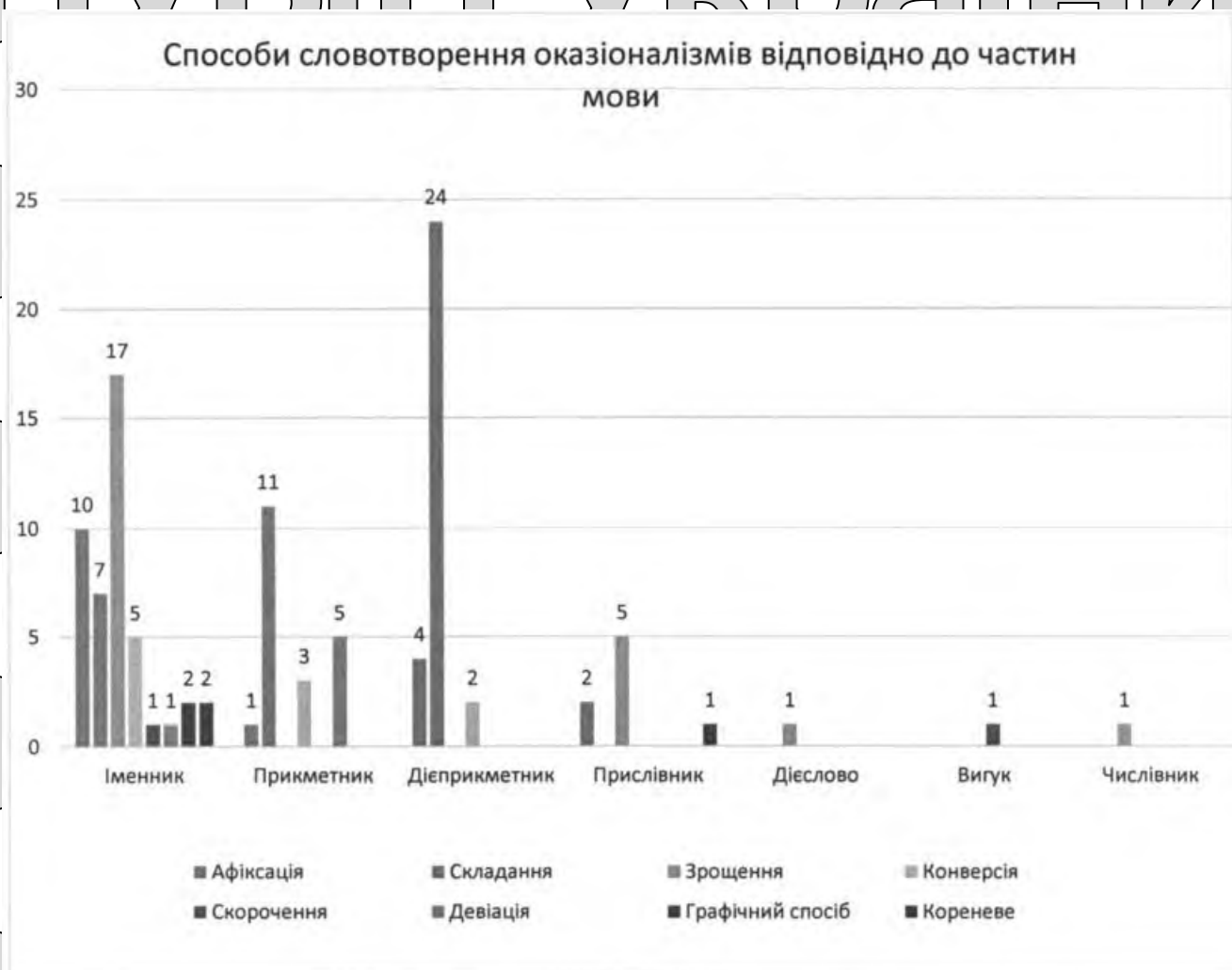

Рис. 3.2. Структура способів словотворення відповідно до частини мовної належності дібраних okazіоналізмів

Діаграма в Microsoft Word

	1	2	3	4	5	6	7	8	9
1		Афіксація	Складанн	Зрощенн	Конверсія	Скорочен	Девіація	Графічний	Корене
2	Іменник	10	7	16	5	1	1	2	2
3	Прикметник	1	11		3		5		
4	Дієприкмет	4	24		2				
5	Прислівник	2		5					1
6	Дієслово			1					
7	Вигук					1			
8	Числівник			1					

Рис. 3.3. Пояснювальна таблиця з даними до діаграми в рис. 3.2.

Підсумовуючи результати структурно-семантичного аналізу, відзначимо, що авторське словотворення у сучасній англійській поезії відіграє важливу роль.

Це один зі шляхів поступового оновлення лексичного складу, а також можливість творити власні поетичні різновиди англійської мови, досягаючи високої експресії й стилістичної точності.

3.2. Стилiстична роль неологiзмiв у поезiї

Авторське словотворення відрізняється від природної деривації, властивої всім мовам, передусім, тим, що оказіоналізми мають виражені експресивні значення й виконують помітну стилістичну функцію в поетичних текстах. Ярина

Стецько підкреслює:

«Індивідуальні новотвори забезпечують експресивність та образність текстових сегментів, актуалізуючи внутрішньоформові значення, відображають певні стильові відмінності текстів» [42, с. 231]. У вибірку оказіоналізмів у цьому дослідженні потрапили слова,

вигадані визнаними англійськими поетами-словотворцями XX і XXI ст. Вони засвідчують формування ідіостилів та власного художнього мовлення нерідко як закритої, герметичної системи з упровадженням у мову лексичних інновацій, графічними, пунктуаційними, синтаксичними експериментами. Це створює складність для розуміння й буквального тлумачення (і, тим паче, перекладу)

поезії, але дозволяє компетентному читачеві насолоджуватися багатозначними вимірами й множинністю інтерпретацій тексту.

Префіксальні герундії у поезії Кея Міллера «The Singerman's Papa» *a-digging, a-sailing, a-searching, a-singing* вжито підряд. їхня стилістична роль включає семантику нігілізму (заперечення дій, які мали б бути виконані, як здається з контексту), а також перелічувальну, описову тональність, пісенну стилістику, що коротко відповідає життєві риси і смерть героя.

The Singerman's Papa was a Singerman

He was always a-singing, oho

The Singerman's Papa went to Panama

He went a-sailing, oho

The Singerman's Papa lost his song

He went a-searching, oho... [76]

Велика/мала літера в ідентичних за формою оказіоналізмах Едварда Каммінгса *balloonman* і *balloonMan* («in Just») позначає не тільки графічну, а й стилістичну відмінність між ними. *the little*

lame balloonman

whistles far and wee... [62, с. 24]

the

goat-footed

balloonMan whistles

far and

wee [62, с. 24]

Поетичний прийом кільця, тобто повторення тих самих і близьких конструкцій на початку і в кінці тексту, зі зміною букви в слові створює виразну мовну картину. Коли спершу йдеться про стару і кульгаву істоту – повітряну кулю, то в фіналі автор наголошує, що йдеться про Людину-повітряну кулю (що правда, обидва слова потребують детальнішого аналізу для

розуміння). Оказіоналізм *goat-footed* [62, с. 24] так само дзеркально повторює визначення у перших рядках *lame*, тобто «кульгавий», посилюючи його звучання.

В інтерпретації цей новотвір відсилає до міфу про античних напівбожеств вільної природи, цапоногих сатирів. Імовірно, це припущення може мати сенс, оскільки

поезія навіяна мотивами дитячого омовлення світу, гри, пейзажами і духом ранньої весни. Поет вводить у текст силуетки дітей, визначених оказіональними збірними іменниками *bettyandisbel* та *eddiandbill* [62, с. 24], що, вочевидь,

підкреслюють загальний, збірний характер образів. Хлопчики граються камінням і в піратів, дівчатка - в ігри *hop-scotch* і *jump-rope* [62, с. 24]. На стилізацію під

дитяче сприйняття вказують оказіональні прикметники для означення «світу» *puddle-wonderful* (калюжно-чудовий) і *mud-luscious* (грязючно-ароматний) [62, с.

24]. Це стилістично точно підмічено, адже переважно малі діти дуже люблять стрибати по калюжах, гратися у весняній грязюці, коли ще не висухла після снігу

земля. Тож можна зробити висновок із контексту, що *balloonMan* - це, на нашу думку, символ дитинства, персоніфікованої весни і живої природи.

У військовій баладі «*i sing of Olaf glad and big*» Каммінгс використовує оказіональні слова для того, щоб створити відповідний настрій і

продемонструвати історію про незламного солдата Олафа, відчутно передати армійські знущання старших по званню над стійким Олафом та його смерть. Як

розуміємо з контексту, іронічно вжитий оказіональний прикметник *wellbeloved* із прозорою іронічною семантикою «улюблений (полковник)» (тобто, насправді,

який викликає негативне враження) відразу акцентує увагу на проявах насильства через непокору «заблукалого» Олафа (не випадково автор означив його герундієм

erring), *i sing of Olaf glad and big whose warmest heart recoiled at war: a conscientious object-or his wellbeloved colonel(trig westpointer most succinctly bred)*

НУБІП УКРАЇНИ

НУБІП УКРАЇНИ

took erring Otaf soon in hand... [62]

Новотвір *firstclassprivates* [62] відрізняється від відповідного ідіоматичного визначення військового знання в армії США злитим

написанням. Він має виразну стилістичну функцію, оскільки виражає поетову

іронію у ставленні до цих людей, пройнятих жагою знуцання над іншими і позбавлених істинних військових чеснот. *until for wear their clarion voices and boots were much the worse, and egged the firstclassprivates on his rectum wickedly to tease by means of skilfully applied bayonets roasted hot with heat [62].*

НУБІП УКРАЇНИ

В оказіональному, індивідуальному значенні тут вжито прикметник-комполит *blueeyed* [62] для характеристики американської нації, яка також є глибоко іронічною. «Блакитні очі» різко контрастують із кривавим звичаями, що панують в армії патріотів, охочим захищати свою землю. Оказіональне

написання слова «туалет» *toiletbowl* [62] також увиразнює просторову диференціацію мілітаризованого простору, де туалет - топос нижчого світу - є основним місцем для перебування принижених учасників. Фінальний оказіональний іменник-комполит *yellowsonofabitch* [62], що, насправді, є цілою

зрошеною фразою з лайливим значенням, вочевидь, націлений на расистський контекст:

НУБІП УКРАЇНИ

our president, being of which assertions duly notified threw the yellowsonofabitch into a dungeon, where he died [62].

Упізнавана мізогінна лайка з контекстом кольору, на нашу думку, належить до зауваження про «сковтий» колір шкіри людини і демонструє дискримінаційну практику таких звертань в армії і закритих мілітарних середовищах.

НУБІП УКРАЇНИ

НУБІП УКРАЇНИ

В іншому вірші, «Of Nicolette», Едвард Каммінґс прекрасно передав стилістику пізньої осені з допомогою тропеїчних слів, зокрема, оказіоналізма *dumb-blooming* [62, с. 8], який можна перекладати як «мовчазно-цвітучий», «заніміло-розквітлий», «мертво-квітучий» й іншими перекладацькими оказіоналізмами, що сповна передають сутність авторського...

НУБІП УКРАЇНИ

...soft sighed the passionate darkness to the tune of tiny troubadours, **and(phantom-white)**

dumb-blooming boughs let fall their glorious snows

and the unearthly sweetness of a rose

swam upward from the troubled heart of May... [62, с. 8].

НУБІП УКРАЇНИ

Оказіональний прикметник *phantom-white* [62, с. 9] пердає прозоро-білий - можливо, й мертовно-білий колір, що вкладається в поетичний дискурс депресивної осені

НУБІП УКРАЇНИ

В інтимному вірші «Amores (II)» з однойменного циклу поет використав кілька оказіоналізмів, що творять унікальний ліричний, дещо сумовитий настрій. Новотвір-комполит *rain-darkness* [62, с. 38] на початку поезії сугестує відповідний «дощовий», «тьмавий» настрій, тож читач легко вгадує задумливий стан ліричного героя і відповідний пейзаж заходу сонця: *in the rain-darkness, the sunset being sheathed i sit and think of you* [62, с. 38].

НУБІП УКРАЇНИ

Означення дівчини, про яку думає ліричний адресант, максимально ускладнене семантично. По суті, поет опредмечує кожну рису, яка йому впадає в

вічі:

your eyes half-thrush

half-angel and your drowsy

lips where float flowers of kiss [62, с. 38].

НУБІП УКРАЇНИ

Очі «напівдрозди напівангела» мають відчутно індивідуальне, герметично заховане тлумачення зовнішності. Можемо припускати, що йдеться про особливу красу дівчини, яскраві, проникливі, карі (як оперення дрозда) очі, не зовсім типово ангельську, але привабливу зовнішність. Продовжуючи спогади описом «душі», автор також використав оказіоналізми: *your dancesong soul, rarely-beloved a single star is uttered, and i think of you* [62, с. 38].

Стилістичне наповнення новотвора *dancesong* [62, с. 38] передбачає складне смислове плетиво пісні й танцю як характеристик душі ліричної адресатки, в яку, ймовірно, закоханий ліричний адресант. Оказіональний прикметник *rarely-beloved* [62, с. 38], напевно, відсилає до притаманного романтичному стилю пафосу самотності, трагічної винятковості ліричної особистості, приреченої на страждання у світі, де неможливо знайти споріднену душу.

Іронічне переосмислення англійської ідіоми в формі іменника-новотвора *deadfromtheneckup* [62] вміщено в мініатюрі «[yonder deadfromtheneckup graduate]»:

yonder deadfromtheneckup graduate of a somewhat.. [62].

Поет іронізує над молодими й наївними випускниками вишів, що схильні вбачати прекрасний час в передчутті щасливого майбутнього. Насправді, ж життя нерідко складається значно банальніше, як свідчить людський досвід.

У поезії «Summer Silence», присвяченій первісним часам існування планети, космогонічній темі «літньої тиші», геологічна доісторична атмосфера доволі рельєфно передана з допомогою оказіоналізмів-комполітів.

Eruptive lightnings flutter to and fro

НУБІП УКРАЇНИ
*Above the heights of immemorial hills;
 Thirst-stricken air, dumb-throated, in its woe Limply
 down-sagging, its limp body spills Upon the earth [62].*

Вжитий у невластивій природній мові формі множини іменник *lightnings* [62] підкреслює нескінченну кількість природних електричних розрядів - блискавок, що оперізують первісне небо-планети Землі.

Новотвори *thirst-stricken* і *dumb-throated* [62] формують візуальне й тактильне, смакове відчуття того повітря, яке наповнює безлюдну планету: насичене випарами землі, залишками хімічних та геологічних процесів, запахи яких буквально забивають горло, пересушують, викликають сильну спрагу. Оказіоналізм *down-sagging* [62], який можемо перекласти як дієприслівник, метафорично описує повітря, що від тиску парів і викидів опускається близько до землі, ніби присідає.

НУБІП УКРАЇНИ
 У першій «пісні» із циклу «Songs» Каммінгс оперує оказіоналізмом *far-spaced* [62, с. 10]:

*a noise of petals falling silently
 through the far-spaced possible nearaway
 from huge trees drenched by a rounding moon) [62, с. 10].*

Це слово із семантикою «розпростореності», «далекого поширення» підсилює просторовий пафос поезії.

НУБІП УКРАЇНИ
 У вірші «Amores (VII)» з уже згаданого циклу оказіоналізм *fearruining* [62, с. 44] використано з конкретною стилістичною метою - підкреслити безстрашність ліричних героїв. Тут одночасно поєднано прийом синекдохи та буквальну метафору - руйнувати страх, ідучи на зустріч йому, освоюючи невідомий і жаский простір попереду. *straight*

НУБІП УКРАЇНИ
*glad feet fearruining and glory girded
 faces*

НУБІП України
lead us
 into

НУБІП України
 the
serious
steep
 darkness [62, с. 44].

Оказіональний прикметник *glorygirded* [62, с. 44] у подібний спосіб

сінхронічно описує осяяні обличчя людей, які відповідають їхньому піднесеному настрою. Цей новотвір - водночас візуальна характеристика й емоційна.

У поезії «Amores (VII)» використано okazіоналізми, які блискуче

відтворюють візуальну й настроєву атмосферу моря. Обидва прикметники мають колірну сему: зелений - *green-greeting* [62, с. 43] та блідий - *paledeparting* [62, с. 43]. Блідий, вочевидь, відсилає до широкої тами приглушених морських кольорів:

сірого, білого, голубуватого, зеленого тощо. *Green-greeting* - це не тільки зелений,

а й «вітальний», життєвий. Разом із двома наступними прикметниками це нагромадження слів творить різоче-точну поетичну картину: блідо-зеленкувате море вітає людину, але водночас постійно відступає, відпливає від неї. Безумовно,

це не тільки зоровий образ, а й сугестивний, суголосний почуттям ліричного

героя. *the singing beaches of my soul spoke the greengreeting*
irrevocable sea
 блідий

НУБІП України

i knew thee death [62, с. 43].

В одному з сонетів циклу «*Sonnets-Actualities (II)*» поет метафорично описує смерть (традиційно персоніфікованої в образі жінки), залучаючи її семіотичні атрибути на кшталт «черв'яків». Оказіональний прислівник, утворений від герундія *kissingly* [62, с. 212], відіграє стилістичну роль означення любовного плану. Хоча зіткнення цього традиційного знаку романтичної дірики (поцілунки) з контекстом смерті викликає моторошність і навіть певну відразу:

*Seeing how the limp huddling string of your
smile over his body squirms kissingly, I will*

*bring you every spring handfuls of little
normal worms...* [62, с. 212].

У поезії «9» Едвард Каммінгс вдається до гри зі звуконаслідувальним словосполученням «тік-ток», яке вживають у розмові про годинник. Він зіштовхує в одній поетичній площині вимірювання часу (як і інших вимірюваних категорій людського буття) та весну, буйність природи, яке не підпадає під жодні цифри і розрахунки. Алітерація *t, c* та асонанс *i, o* увиразнюють звучання поезії: *there are so many tictoc clocks everywhere telling people what toctic time it is for tictic instance five toe minutes toe past six tic...* [62].

Очевидно, за алітераційною подібністю, звучанням прикметники *toctic* [Summings] та *tictic* [62] можуть варіювати семантику «токсичний», «точний» і «тактичний» (тобто розрахований, вивірений і водночас штучний, небезпечний із позиції життя природи). Конвертовані іменники *tic* [62] і *toe* [62] стилістично заміщують назви цифр (годин) в уявному годиннику, апелюючи до безцільності, абсурдності точного підрахунку часу.

У наступних строфах поет використав ще один оказіоналізм, дієсловонотвір *kisskiss you* [62], вводячи у філософське поле любовну стилістику. Це

НУБІП УкРАЇНИ

робить поезію довершеним полотном, закінченим на інтимному почутті ліричного героя, для якого годинники тим паче непотрібні:

(So, when kiss Spring comes we 'll kiss each kiss other

on kiss the kiss lips because tic clocks toe don't make a

toctic difference to kisskiss you and to Kiss me) [62].

Подібний прийом творення оказіонального прислівника використано у вірші «Post Impressions (VI)». Цей прислівник *sayingly* [62, с. 101] характеризує розмову як додатковий контекст описаної події.

into the big vermilion departure swim, sayingly [62, с. 101].

Складний із погляду семантики прикметник *women-coloured* [62, с. 101],

використаний у цій же поезії, імпліцитно характеризує інтимний, любовний контекст. Очевидно, що ліричний герой бачить світ у вимірах жіночого тіла, тому північ має «колір жінок» (натяк на нічні сексуальні історії, або ж думки про жінок саме в цю пору засинання). *i charge laughing.*

Into the hair-thin tints of yellow dawn,

into the women-coloured twilight

i smilingly glide [62, с. 101].

У вірші «Sonnets-Actualities (IX)» поетичний оказіоналізм *laughter-gifted* [62, с. 156] стилістично вправно передає колорит разом із архаїзмом *raimet*, тобто «одіяння»:

impeccable girls in raimet laughter-gifted... [62, с. 156].

НУБІП УКРАЇНИ

НУБІП УКРАЇНИ

У поезії на міфологічний мотив «Eriphalion» вжито копінний прикметник *liliated* [62, с. 7], який протиставляється близькі «рук сонця».

Chryselephantine Zeus Olympian sceptred colossus of the Pheidian soul whose eagle frights creation, in whose palm Nike presents the crown sweetest to man, whose liliated robe the sun's white hands emboss... [62, с. 7].

НУБІП УКРАЇНИ

Продовжуючи вірш, автор вживає оказіональний прикметник *thunder-forging* [62, с. 8], що, напевно, відсилає до міфологічної постаті кульгавого бога ковальства Г ефеста.

НУБІП УКРАЇНИ

*...queen in the inconceivable embrace
of whose tremendous hair that blossom stands
whereof is most desire, yet less than those
twain perfect roses whose ambrosial grace,*

НУБІП УКРАЇНИ

*goddess, thy crippled thunder-forging groom
or the loud lord of skipping maenads knows... [62, с. 8].*

НУБІП УКРАЇНИ

У поезії «my father moved through dooms of love» автор вжив два неологізми, утворені за єдиним зразком, від назв календарних місяців. Це дозволяє створити особливий стилістичний ряд і тонко передати атмосферу наростальної осені. Метафори *septembering* [62] рук року та *octobering* [62] полум'я (копвористика осіннього листя) відтворюють неімовірну філософську історію осінньої природи.

*...septembering arms of year extend less humbly wealth to foe and friend than
he to foolish and to wise offered immeasurable is*

НУБІП УКРАЇНИ

*proudly and (by octobering flame beckoned) as earth will downward climb, so
naked for immortal work*

НУБІП УКРАЇНИ

his shoulders marched against the dark... [62]

У вірші «Buffalo Bill 's defunct...» автор використав три складні okazionalizmi в одному фрагменті. Вони спільно передають багатовимірність постаті «Буфало Біла», акцентуючи на його прикметних культурно обумовлених характеристиках. Прикметник *water smooth-silver* [62, с. 85], на нашу думку, відсилає до кольору шкіри, швидкості Білого коня. Стилістично блискучі okazionalizmi-композиції *onetwothreefourfive* [62, с. 85] та *pigeonsjustlikethat* [62, с. 85] підкреслюють велику швидкість руху Біла на коні, що навіть не помічає, скількох і яких голубів збив на льоту.

Buffalo-Bill's defunct

who used to

ride a watersmooth-silver

stallion

and break onetwothreefourfive pigeonsjustlikethat [62, с. 85].

У поезії «r-p-o-p-h-e-s-s-a-g-r» графічні експерименти з мовою, синтаксисом, пунктуацією також включають експерименти зі стилістикою. Графічні okazionalizmi *PPEGORHRASS* [62] та *r-p-o-p-h-e-s-s-a-g-r* [62] відсилають до нетривіального розуміння трав'яного коника. *r-p-o-p-h-e-s-s-a-g-r*

who

a)s w(e loo)k

upnowgath

PPEGORHRASS... [62].

Складний для розуміння okazionalizm *upnowgath* [62] у структурі запутаного тексту, змішаного з букв різного регістру та пунктуаційних знаків є одним із кількох повнозначних слів, на яких тримається семантичний контекст.

У вірші «Sunset» okazionalni прикметники *pure-browed* [62], *white-fingered* [62], *sunset-proud* [62] розкривають широкую метафоричну картину

заходу сонця, витвореного уявою поета у міфологічному космогонічному сюжеті весілля. Неологізм *sunset-proud* [62] малює картину «гордого заходу сонця», навіює аристократичну стилістику. Епітети *pure-browed* [62], *white-fingered* [62] у відношенні до зірки підкреслюють пафос персоніфікації та ідеалізації світила у міфологізованій постаті дівчини.

*Great carnal mountains crouching in the cloud That
marrieth the young earth with a ring,*

Yet still its thoughts builds heavenward, whence spring

Wee villages of vapor, sunset-proud.—

And to the meanest door hastes one pure-browed

White-fingered star, a little, childish thing,

The busy needle of her light to bring,

And stitch, and stitch, upon the dead day's shroud [62].

У поезії «Impressions X» авторська уява вербалізує ліричних героїнь, *sea-girls* [62, с. 63], стимулюючи розширення асоціативних зв'язків між «дівчатами на морі» й персоніфікованими морськими божествами.

Shall enter fingers of smooth mastery

with chasteness of see-girls... [62, с. 63].

У вірші «O sweet spontaneous» оказіональний іменник (конвертований прикметник) *spontaneous* [62, с. 52] є центром поетичної дії. Саме навколо новоствореного концепту випадковості, спонтанності організований весь текст.

*O sweet spontaneous earth how often have the
doting*

fingers of

prurient philosophers pinched

*and
poked... [62, с. 52].*

Композитний оказіоналізм *teartroubled* [62, с. 10] у поезії із циклу «Songs (I)» виразно передає фрагментарний образ заплаканих щік і розтривоженої душі, ефектно поєднаних в одному слові:

whose tall mysterious shepherd lifts a cheek

*teartroubled to the momentary wind with
guiding smile, lips wisely minced for blown
kisses, condemnatory fingers thinned of pity*

[62, с. 10].

У вірші «Post Impressions II» Едвард Каммінгс вдався до створення метафоричного образу, втіленого в оказіональному іменнику *tidewings* [62, с. 97]. У ньому парадоксально поєднано низку значень: трепіт, тремтіння, лепотіння і крила, що творить яскравий слуховий і зоровий образ.

*...the chattering sunset ludicrously dies, I hear
only tidewings ...* [62, с. 97].

Оказіональне словотворення іменника *unwisdom* [62, с. 142] у вірші «Sonnets-Unrealities (XIII)» є виявом тенденції Каммінгса створювати подібні слова саме з допомогою префікса *ші-*. Загальний аналіз його текстів свідчить про цю обставину як одну з рис авторської поетичної деривації, дослідження якої є перспективним продовженням нашої студії. *if learned darkness from our searched world should wrest the rare unwisdom of thy eyes and if thy hands flowers of silence curled...* [62, с. 142].

У вірші «at dusk» оказіональний прикметник *yellowandbluish* [62] поєднує два кольори, вражаючи уяву читача особливим забарвленням kota: *i remark how through deep lifted fileds Oxen distinctly move, a yellowandbluish cat...* [62].

Словотворення Джессі Гласса охоплює різні, як традиційні, так й атипові способи, зокрема, рідкісний спосіб кореневої деривації. Це обумовлено його індивідуальною манерою додати мовні кордони й обмеження, створені

лінгвістичними законами, задля вільного вираження думок. Рецензуючи збірку 2012 року «Two», Ніколай Даффі зазначив: «Two значно менш радикально роз'єднана, ніж кожен інший культурно значимий зразок. Мова, топографія і пунктуація грають структурну роль і, видається, беруть гору над семантикою»

[63]. Ці окреслені риси успішно накладаються на значну кількість поезії Гласса.

Стилістична палітра авторських прикметників і дисприкметників охоплює унікальні характеристики та тонко спостережені - не тільки візуальні й описові, а

й процесуальні, динамічні, усладненої багатокomпонентної семантики, з поєднанням різнорідних якостей і властивостей. У віршах йдеться то про *brain-*

grey [66] мергель (гірська порода), тобто її колір і текстурну «сірого мозку», що

показує вміння поета схоплювати візуально точні лаконічні характеристики

предметів; то про переповнену велосипедами «божевільну» *bicycle-mad* [66]

вулицю, візуалізація якої відразу сугестує відповідний настрій. Опис заповненої

шмавками й частинами людських і тваринних тіл території поглиблює

амбівалентне враження від фізіологічної картини вірша, тож метонімічний хаос

вулиці посилює візію загального хаосу: *laid out on muddy quilts*

by a bicycle-mad

street where the Mao

Jackets hooked & spat

[66]

Образ пляжного будиночка, сповненого дівочого аромату (так буквально

можна перекласти okazіоналізм *girl-scented* [66]) завдяки okazіоналізму візуалізує

характерну картинку, наче розімкнену в вічність. Цей фрагмент набуває

пасторальної, умиротвореної стилістики, що притягує нові, не зазначені знаки

моря, молодості, безсмертя:

'hint of immortality in

the girl-scented beach

house' [66]

Лапідарну інтерпретацію образу дівчини через (імовірно) звичку жувати гумку дає означення *gum-popping* [65]. Разом зі сленгізмом фраза набуває виразної іронічної стилістики: *for the benefit of his gum-popping "goyl"*. Імовірно, осмислюючи в поезії «Empty Room» вулфівський топос «власної кімнати» у координатах нелегкого життя дівчини-підлітки, поет використовує характерні оказіональні прикметники:

*Dust settles on the coverlet &
runs to the soft suction of*

*your thin nostrils & flees from
the small sirocco of your
heat-cracked lips* [66].

Його семантика прозора - *heat-cracked* [66], тобто потріскані від спеки (губи), що відразу відсилає до простору кімнати, опалення й пересушеного повітря в ній. Оказіоналізм *sword-holding* [66] також утворений за продуктивною англійською моделлю іменник+дієслово+ing («тримати меч»). Відносно простий для розтлумачення оказіональний прикметник *rodent-nipped* [67] у вірші «Against the Agony of Matter».

*I fly (sleek jungle crow) to the world's night side to reclaim from folders,
cursive on legal pads stored long in rodent-nipped attics* [67].

З контексту видно, що йдеться про «згризені гризунами», понищені, тобто старі, давні завали на горищах.

Інші оказіональні ад'єктиви виконують у подібний спосіб помітну стилістичну функцію завдяки загостреному виразу експресії. Багатозначний іменник *Jaguar-centuries* [69] у баладі «What They Are Discussing» апелює до історії культури:

*Jaguar-centuries
Dragged bird men from their cries
Or disemboweled Quetzal-feathered shadows
Rippling down sunlit
Temple steps* [69]

НУБІП УКРАЇНИ

Цей фрагмент - впізнаваний образ ацтекської цивілізації, що в довгому переліку є частиною людської історії, переосмисленої Джессі Глассом у ключі культурної непам'яті. «Століття ягуара» відсилає до попередніх цивілізацій із культom природи і сили. У наступній строфі використано okazionalnyi іменник *not-not-not*, який означає особливий ритуальний танець на честь ацтекського бога оновлення Шипе-Тотека:

When Xipe Totec Danced his

not-not-not Among the

maze,

Roots were forgotten Lank

drinkers in cenotes [69]

НУБІП УКРАЇНИ

Семантично складна метафора - okazionalnyi прикметник *jesus-colored*

[67] у поезії «Swedenborg's Airplane» увиразнює візуальну картину польоту «пана Шведенборга» (відсилка до теолога й винахідника Емануеля Шведенборга).

*The **jesus-colored** wings lightly*

scissored sky, the rudder like a

sparrow's tail preserved him in

the deeps beyond rude fumbings

of our science [67].

НУБІП УКРАЇНИ

У такий спосіб поет досягає єдності різнорідного змісту: сміливе

винахідництво Шведенборга, який випереджував свій час у наукових розробках

(літальний апарат це підкреслює, адже реальний прототип жив у XVIII ст.), його

християнська релігійність і теологія, а також глибока віра в Ісуса (Шведенборг

нібито пережив містичні духовні досвіди спілкування з Христом).

Виразний прикметник *song-torn* [69] має значне стилістичне навантаження

з експресіоністським відтінком візуальної метафори: *a **song-torn** mouth propped on emptiness [69].*

НУБІП УКРАЇНИ

Новотвори-кореневі деривати *demgodz* [68] та *drakummbabheat* [68] з оказіональної за змістом і структурою збірки «Two» складно піддаються розшифруванню. Якщо перший ми розглядаємо як зрощений і спотворений сленговий вираз обурення, то другий є, ймовірно, іменником на позначення нервового, хаотичного стану матерів:

(*A=NU, the high=est, hearz moth=erz drakummbabheat*),
(*vain threats of d*****), (*bride= groom sound=beyetzuh:*

<help! kyah! missing kyah! bride!>) [68]

Поет із Ямайки Кей Міллер також вдається до лінгвістичних експериментів. У збірці «A Light Song of Light» він досліджує лінгвістичні можливості вираження багатозначного концепту світла (з увагою до того, що *light* в англійській мові означає не тільки «світло», а й «легкий» та ін.). *Photofüia* [76], *photomania* [76] і *photophobia* [76] – слова для вираження емоційного відношення людини до світла. Ось так поет описує ці поняття:

Photomania: “*an obsession with light - in 1974 a man was found sweating in his small room surrounded by a congregation of lamps, 137 bulbs burning, even daring the day he was trying to create.*”

Photophobia - *the fear of light*”

Photophobics *hide in the shadows; their eyes hurt. The photophobic cannot read this; they are at risk of going blind* [76].

Очевидно, що йдеться про метафоричне переінакшення питання світла і темряви в моральних і духовних координатах як добра і зла, знання і незнання, позитивного та негативного. Цікаву й вичерпну художню інтерпретацію автор дав також для оказіоналізмів *photomaximus* [76] та *photominimus* [76]:

Blindless could be called photominimus or photomaximus [76].

Цим визначенням Кей Міллер вводить лексеми в філософський контекст, адже йдеться про те, що сліпота може бути як найнижчою мірою, так і найвищою мірою присутності або відсутності світла – світла в найширшому філософському розумінні.

Оказіональний прикметник *own-way* [76, 21] відсилає до ступеню самостійності, самобутності речі, а прикметник *gather-round* [76, 30] підсилює картину.

У поезії «Notice to the Public, Please Observe» письменник створив чотири okazіональні слова, які відсилають до нормативної лексики сучасної англійської мови, але відрізняються графічно - потрійним повторенням останньої букви: *blinddd* [76, 22], *dummm* [76, 22], *defff* [16, 22], *paralyzzz* [76, 22].

After that I am paralyzzz, blinddd, defff and dummm [76, 22].

Стилістично цей експеримент, передусім, робить почерк автора впізнаваним, індивідуалізує його текст.

Два okazіоналізми поета Майкла Рубі, відомого своїми всуціль неологічними віршами, які мають герметичну, ускладнену семантику, увійшли в нашу добірку. Ана Шварц пише: «Мова Рубі пріоритезує естетичне задоволення понад семантичний зміст, але при цьому не позбавлена форми. У збірці поет повертається знову до певних формальних характеристик. На протидію семантичній грайливості, всі ці формальні характеристики є значно сильнішими.

Рубі користується найпомітнішим і найяскравішим із цих прийомів - акровіршем, що імітує розум, який відходить від рядків пісні, коли вслухається в текст» [82].

Оказіональний іменник *boy sun* взаємно посилює семантичне наповнення концептів «сонце» і «хлопець», творячи нову лінгвостилістичну структуру:

And degger the helgot home sandrac of dunpul the doopy brave boy sun [80, 12],

- та іменник, на нашу думку, запозичений із давньогрецької мови, *fama* [80, 9]. Okazіоналізм *lambda* [80, 9] так само відіграє стилістичну роль, адже, будучи помилково написаною формою нормативного слова, він підсилює звучання хаотичного довгого вірша, побудованого на засиллі культурних знаків та різнорідної, між собою мало пов'язаної інформації про світ.

What Haman so Plain of Jars proudly fama we Horace hailed Samuel

НУБІП УКРАЇНИ

At Peter and Paul the Sausalito twilight's/Lima last Ramadan gleaming tambda
[80, 9].

Поетка Джен Гедфілд у вірші «Nigh-No-Place», що є семантичним стрижнем однойменної збірки, використала риторичний прийом епіфори. Кожен схожий на попередні поетичний рядок завершується подібними за формою (але відмінними за значенням) словесними конструкціями. Більшість із них є відсилками до конкретних реалій та місць на карті, але частина є оказіоналізмами:

Nigh-No-Place [71, 9-10], *Up-To-No-Good* [71, 9-10], *Quiet-The-Night* [71,9-10].

НУБІП УКРАЇНИ

I will meet you at Up-To-No-Good, (...)

I will bring you to Quiet-The-Night. (...)

I will bring you to Nigh-No-Place... [71,9-10].

Вони, безумовно, стилістично збагачують текст, роблять його візуальну і семантичну структуру врівноваженою і наповненою. Семантика кожного оказіоналізму виростає з комбінації його компонентів: якщо перший є пересмисленням англійської ідіоми, то два наступні – це вираження особливих простору і часу, з індивідуальним авторським забарвленням.

НУБІП УКРАЇНИ

У вірші «Daed-traa» кореневий новотвір - оказіоналізм *daed-traa* [71, 27] - має значне стилістичне навантаження (не випадково цим словом названо весь текст). По-перше, він добре лягає в дискурс «магічних слів», незрозумілих широкому загалу (а саме це у поп-культурі є ознакою вербальної магії). По-друге, авторка виділила його в тексті ще й графічно: . Це свідчить про особливу стилістичну роль слова в тканині поезії:

It has its holy hiccup.

Its minute's silence.

daed-traa.

НУБІП УКРАЇНИ

I go to the rockpool at the slack of the tide

to mind me what my poetry's for [71, 27].

Поетка виділила новотвір графічно й пробілами, щоби акцентувати на цьому найменуванні, що позначає фізичне місце, простір, обставини її поетичного натхнення.

У цілому, резюмуючи зміст параграфу 3.2., підкреслимо, що стилістичне навантаження кожного okazіоналізму нерідко може бути важливіше, ніж його буквальний зміст (якщо такий можна визначити). Багатозначність, експресія, семантичне зіткнення компонентів, якими володіють новотвори, роблять їх ідеальними лінгвістичними засобами для поетів, що прагнуть виражати індивідуальний погляд на світ і не обмежуватися арсеналом існуючих мовних засобів.

3.3. Проблеми перекладу неологізмів у контексті перекладу сучасної англійської поезії українською мовою

Okazіональна лексика є, ймовірно, найскладнішою сферою перекладу, оскільки цей тип слів мотивований суб'єктивною позицією автора і позначений особливим художнім пафосом, знайти адекватний еквівалент для якого у мові-реципієнті залишається великою проблемою. «Емоційність та експресивність художньої літератури залежить від обраних автором лексичних засобів. Такий цікавий феномен як okazіональні слова відсилає до емоційно-експресивного вокабуляру. (...) У теорії перекладу okazіональні слова є надзвичайно привабливими явищем, оскільки вони є вкрай складними для перенесення з однієї мови на іншу» [26], - констатує Наталія Крюкова.

Сьогодні в перекладознавстві та лінгвістиці існують різні підходи і спроби витлумачити єдину стратегію перекладу поетичного мовлення з іншої мови.

Анастасія Перебеднюк пише, що процес перекладу неологізмів з англійської на українську мову відбувається у два етапи.

1. Визначення значення неологізму.
2. Переклад неологізму з мови-джерела на цільову мову.

Дослідниця підкреслює, що процес перекладу – це не проста підстановка однієї мови замість іншої. «У перекладі взаємно пов'язані різні культури, особистості, структури, літератури, різні епохи та рівні розвитку, традиції й установки. Якщо йдеться про індивідуально-авторські новотвори, труднощі з процесом перекладу, фактично, полягають у тому, що перекладач має справу з різними, більшою мірою суб'єктивними, ніж об'єктивним смислами слова», – зауважує Перебендюк [77].

Н. Ходаковська вважає, що тлумачення «лексичного поетичного неологізму можливе за допомогою словотвірної перифрази, синоніма або синонімічного ряду, описового звороту або навіть семантичного нарису, що потрібно для особливо складних структурно і семантично поетичних неологізмів, а також для новоутворень, які є концептуальними засобами створення тексту» [48, с. 141].

У статті «Nonce vocabulary items as untranslatable or translatable in Ukrainian - English media communication» Валентина Голтвян та Ірина Северинчук стверджують, що оказіоналізми є складними для перекладу, але сьогодні існують відповідні підходи до їх транспонування засобами інших мов [73]. Зокрема, науковиці пишуть про транслітерацію (*transliteration*), транскрипцію (*transcription*), описовий переклад (*descriptive translation*), калькування (*calquing*) та використання лексико-семантичних трансформацій (*applying lexical-semantic transformations*) [73,215]. Подібну класифікацію наводить філолог Лілія Сакаєва. У статті «Translation features of author neologisms on the example of Modern English prose» вона виокремила такі можливі методи перекладу неологізма в перекладознавстві:

- Функційне заміщення (*functional replacement*).
- Переклад (*translation*).
- Транскрибування (*transcription*).
- Транслітерування (*transliteration*).
- Калькування (*tracing*)

НУБІП УКРАЇНИ

- Описовий переклад, або експлікація змісту (*descriptive translation (explication)*)

- Перекладацький оказіоналізм (*translation occasionalism*) [81, с. 109].

Безумовно, буквальний переклад конкретного новотвору відрізняється від перекладу всього поетичного тексту, який є значно більш складним завданням. Адже у цьому разі перекладач повинен передати структуру, зовнішню форму, зміст і внутрішнє наповнення, семантичні нюанси тексту як цілості. У

нашому дослідженні ми послуговувалися перекладом розрізнених оказіоналізмів,

однак обов'язково враховували в інтерпретації їхнє контекстуальне оточення, можливе походження, семантику вихідних компонентів (якщо це було можливо).

У цілому найчастіше ми користувалися буквальним перекладом, опертим на

розуміння цілісного контексту (так званим прийомом «герменевтичного кола»:

від частини до цілого, від цілого до частини, який використовують у літературній герменевтиці для розуміння художнього тексту). Особливо важливо було зрозуміти контекстуальну й граматичну роль оказіоналізмів, щоб визначити,

якою частиною мови їх задумав автор, а також аби усвідомити стилістичні

функції слова. Необхідним, хоч складним завданням було розуміти стилістичний

модус тексту, оскільки іноді оказіоналізми використані з різко іронічною метою,

інколи любовний пафос, насправді, означає сарказм тощо. Ми використовували

такі методи:

- Переклад: *puddle-wonderful* (калюжно-чудовий), *mud-luscious* (грязючно-ароматний) та ін.

- Перекладацький оказіоналізм: *kissingly* [62, 212] 'цілувально', *sayingly* [62, 101] 'казально', *septembering* [62] 'вереснілий', *octobering* [62] 'жовтніле'.

- Описовий переклад: *rain-darkness* сугестує відповідний «дошовий»,

«тьмавий» настрій, *drahtumbabhear* [68] '(материнський) шум, поспіх'

- Транслітерація: *PPEGORHRASS* [62], *r-p-o-p-h-e-s-s-a-g-r* [62].

- Калькування (*tracing*): *balloonman* і *balloonMan* 'людина-куля'.

НУБІП України

Висновки до Розділу 3

У Розділі 3 здійснено структурно-семантичний і стилістичний аналіз okazіоналізмів у сучасній англійській поезії та коротко висвітлено труднощі, які виникають у перекладі подібних одиниць на українську мову. У вибірці okazіоналізмів, згідно з класифікацією за способами словотворення:

1. Найбільше іменників утворено способом зрощення (16), далі йде афіксальний спосіб - префіксація (9) та складання (7).

2. Найбільше прикметників та дієприкметників утворено способом складання (34), ще 5 прикметників виникли через свідоме порушення мовної норми (лінгвістичну девіацію).

3. Представлені незначною мірою в вибірці інші частини мови утворені: прислівники - кореневою деривацією і суфіксацією, вигук - способом зрощення фрази+скорочення (телескопії), числівник - способом зрощення, частка і дієслово - «тавтологічним» зрощенням.

Найчастотнішими виявилися так моделі словотворення:

- для прикметників: іменник+прикметник;
- для дієприкметників: іменник+Past Participle іменник+іменник+ed іменник+герундій прикметник+герундій прикметник+Past Participle дієприкметник+Past Participle;
- для іменників, які мало представлені складанням: іменник+іменник.

Загалом ми виділили вісім способів словотворення, які задіяні у деривації okazіональних лексем: складання, афіксація, зрощення, коренева деривація, конверсія, лінгвістична девіація, скорочення слів. Іменники найчастіше утворені зрощенням (16), афіксацією (10) і складанням (7), прикметники - складанням (11), дієприкметники - складанням (24), дієслово і числівник - зрощенням, прислівник (5) - зрощенням, вигук - скороченням і спотворенням вихідних слів.

Стилістичний аналіз більшості оказіоналізмів засвідчив їх практично не обмежений потенціал у стимулюванні нових смислів, створенні нових контекстів і значень.

Отже, підсумовуючи зміст Розділу 3, зазначимо, що неологізми доволі широко представлені в сучасній англійській поезії, деякі автори пишуть суцільно неологічні вірші і поеми, збагачуючи не тільки своє художнє мовлення, а й інколи - мову. Тому їх дослідження є важливим та актуальним лінгвістичним завданням.

НУБІП Українни

НУБІП Українни

НУБІП Українни

НУБІП Українни

НУБІП Українни

НУБІП України

ВИСНОВКИ

У магістерській роботі розглянуто теоретичні засади дослідження поетичних okazіоналізмів англійської мови та проаналізовано вибірку авторських

новотворів на матеріалі текстів відомих англійських поетів ХХ і ХХІ ст. У Розділі 1 висвітлено теоретичні засади дослідження неологізмів в англійській поезії. Зокрема обґрунтовано поняття про неологізм та okazіоналізм,

класифіковано типи неологізмів в англійській мові відповідно до провідних наукових підходів і сучасних теорій. З'ясовано дійсні способи словотворення

неологізмів у сучасній англійській мові та проаналізовано основні дослідження у сфері неології сучасної англійської мови.

У Розділі 2 обґрунтовано структурно-семантичний аналіз як основний метод вивчення okazіональної лексики, який широко застосовують у неологічних студіях для дослідження неологізмів та індивідуально-авторських новотворів.

Висвітлено методологічну специфіку здійснення структурно-семантичного дослідження okazіоналізмів.

У Розділі 3 практично проаналізовано сотню неологізмів у структурно-семантичному, стилістичному й перекладознавчому напрямках. З'ясовано структурно-семантичні особливості дібраних слів, їхню стилістичну роль у конкретних поетичних текстах, коротко охарактеризовано проблеми та основні шляхи перекладу неологізмів сучасної англійської поезії на українську мову.

У результаті здійсненого дослідження:

1. Зафіксовано, що в сучасній англійській мові okazіональну й неологічну лексику вивчають у межах неології (вивчення етимології, типології й комунікативно-прагматичного потенціалу нових слів) і неографії

(лексикографічного опрацювання). Серед дослідників найпопулярніші методи кейс-стаді й структурно-семантичного аналізу. Відзначимо праці таких авторів, як: Джона Алтео, Еріка МакКіна, Джессі Шейдловера, Росвіті Фішер, Карла

Сорніга, Девіда Крістала, Гезер Марі Косур, Вальтера Шепса, Сесіль Пойкс, Казутомо Карасави, Лілії Сакаєвої, Жоржетт Дал, Фяметти Намер, Галіни

Олейникової, Ірини Присяжнюк, Альони Кольцової, Юді Шніп, Оксани Дзюбіної та ін.

2. Визначено, що ідентифікацію неологізмів сучасної англійської мови здійснюють у межах кількох підходів: суб'єктивістських (стилістичний, психолінгвістичний, структурний) і прескриптивістських (лексикографічний та денотативний) (Дмитро Борис). Повною мірою в нашій роботі представлено обидві групи.

3. Зазначено, що в англійській неології вирізняють такі класифікації неологізмів: за способом словотворення (лексичні, семантичні неологізми та нові сполуки), за походженням (нові слова й еказіональні, випадкові - *nonce words* (оказіоналізми), за метою (номінативи і стилістичні неологізми) (Ірина Присяжнюк).

4. Виокремлено такі основні способи словотвору еказіональної лексики в сучасній англійській мові: афіксальна деривація, *back-formation*, конверсія, складання, *dipping*, *blending*, абрєвіація, утворення акронімів, спонімів, *coinages*, *nonce words*, запозичення з інших мов, калькування.

5. З'ясовано, що структурно-семантичний підхід для дослідження неологічної та еказіональної лексики є найпоширенішим і найприйнятнішим у сучасній неології. Це відповідає складному поєднанню структури мовної одиниці та її семантики. Структурно-семантичний аналіз може включати вивчення морфемного складу (морфемний аналіз - виділення значущих частин слова: лексичних (коренів) та граматичних (флексій) морфем), словотвірних процесів слова, аналіз кореляції між формою та значенням конкретного слова і структур слів у цілому, компонентний і контекстуальний аналіз та ін.

6. Згідно зі структурно-семантичним аналізом суцільної вибірки еказіоналізмів, виділено такі кількісні групи слів за частинемовною належністю: іменники (39 зі 100), прикметники: (33 зі 100), дієприкметники (23 зі 100), прислівники (2 зі 100), дієслово (1 зі 100), вигук (1 зі 100), числівник (1 зі 100). Ця класифікація наочно показує тенденцію англійського поетичного словотворення до виникнення номінативів та описової фіксації нових

характеристик (ад'єктивні новотвори становлять більше 50% оказіоналізмів). Незначна кількість інших частин мови означає тяжіння сучасних англійських поетів до дескриптивізму, описовості художнього світу з використанням нетрадиційних мовних засобів.

7. Словотвірний і почасти морфемний аналіз показав, що спосіб складання слів чи твірних основ досить широко представлене в добірці оказіоналізмів, зокрема, начастотнішими є *hyphenated compounds*. Це переважно прикметники з моделлю іменник+прикметник (*bicycle-mad*), а також за моделями дієслово+прикметник (*gather-round*), іменник+Past Participle (*song-torn*), іменник+іменник+ed: (*girl-scented*), іменник+герундій (*down-sagging*), прикметник+герундій (*pale-departing*), прислівник+Past Participle (*rarely-beloved*), дієприкметник+Past Participle: (*rodent-nipped*), прикметник+Past

Participle: (*pure-browed*). Менше представлені іменники з моделлю іменник+іменник (*rain-darkness*), а також мало зафіксовані *closed compounds*. Це прикметники і дієприкметники, що дають конкретизовані характеристики осіб чи явищ, утворені за моделями: прикметник+іменник+ed (*blueeyed*), іменник+герундій (*fearruining*), іменник+Past Participle (*glorygirded*).

8. Частина оказіоналізмів утворена афіксальною деривацією: представлено префіксальні слова (*a-searching*), чотири суфіксальні деривати, зокрема, два суфіксальні прислівники (*kissingly, sayingly*).

9. Спосіб зрощення доволі поширений у сучасній англійській мові: зрощення ідіом і словосполучень (*yellowandbluish, deadfromtheneckup*), зрощення з використанням дефісів (*Up-To-No-Good*), зрощення іменник+іменник у складі іменника-новотвора (*balloonman, tidewings*). Два слова утворені зрощенням ідентичних компонентів: дієслово *kisskiss* 'цілувати' (closed) та іменник *not-not-not* 'ні' (hyphenated).

10. Рідко використовують поети кореневу деривацію, але вона все ж представлена оказіоналізмами ускладненої індивідуальної семантики *daed-traa* 'особливе місце авторкового натхнення', *drahumbabheat* '(материнський) шум,

11. Конверсією утворено десять оказіоналізмів, зокрема, іменники зі звуконаслідувальних слів (*tic, toctic*), з прикметника (*spontaneus*), а також герундії з іменника (*septembering, octobering*).

12. Едвард Каммінгс експериментує з графічним словотворенням, тому в добірці є два графічні деривати: *PPEGORHRASS* та *r-r-ø-p-h-e-s-s-a-g-r* - експресивно насажені мовні варіанти назви трав'яного коника, «grasshopper». Так само мізерно представлена лінгвістична девіація (*blinddd*): ; і скорочення (clipping): *lambda* (Майкл Рубі).

13. Загальне кількісне співвідношення частин мови до способів словотворення представлено на пояснювальній таблиці нижче.

Рис. 3.3. Пояснювальна таблиця. співвідношення частин мови

оказіоналізмів до способів їхнього словотвору

Діаграма в Microsoft Word

	1	2	3	4	5	6	7	8	9
1		Афіксація Складанн Зрощенн Конверсія Скорочен Девіація Графічний Коренева							
2	Іменник	10	7	16	5	1	1	2	2
3	Прикметник	1	11		3		5		
4	Дієприкметі	4	24		2				
5	Прислівник	2		5					1
6	Дієслово			1					
7	Вигук					1			
8	Числівник			1					

14. Стилістичний аналіз оказіональної лексики показав надзвичайно широкі можливості авторів з допомогою неологізмів творити цілі нові світи, розвивати лінгвістичну картину в багатовимірне полотно, парадоксально поєднувати непоєднувані властивості і предмети, творячи нову художню реальність і цілісність. Засвідчено велике значення урахування стилістичних особливостей поетичного новотвору при його перекладі.

15. У перекладі оказіональних слів ми зважали на контекстуальне оточення, буквальне значення, стилістичні й експресивні нюанси кожної лексеми, ураховували за можливості семантику вихідних компонентів, застосовували прийом «герменевтичного кола» для аналізу поетичних текстів.

Найповніше використано такі методи перекладу: прямий переклад (*puddle-wonderful* ‘калюжно-чудовий’), перекладацький оказіоналізм (*kissingly* ‘цілувально’), описовий переклад (*drahumt babheat* ‘(материнський) шум, поспіх’), дуже мало - калькування (*balloonman* і *balloonMan* ‘людина-куля’, ‘Людина-куля’) і транслітерацію для графічних оказіоналізмів (*PREGORHRASS r-p-o-p-h-e-s-s-a-g-r*).

Отже, поетичні новотвори є важливими компонентами авторського художнього мовлення, що засвідчують гнучкість мови до трансформацій та пристосування до потреб мовців. Високий рівень експресії і стилістична вишуканість дозволяють поетам з допомогою оказіоналізмів окреслювати бажані нюанси, явища, події і предмети реального та уявного світу, тонко передавати потрібний зміст, творити нові багатозначні смисли й контексти.

НУБІП Україні

НУБІП Україні

НУБІП Україні

НУБІП Україні

НУБІП України

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Байсан Д. Компонентний аналіз як метод дослідження лексичного значення слова. *Наукові записки. Серія "Філологічна"*. Острог : Видавництво Національного університету «Острозька академія». Вип. 13. 2014. С. 34-36.

2. Богдан С. Методи й методика лінгвостилістичних досліджень: методичні рекомендації для слухачів і керівників секції української мови. Луцьк, 2011. 28 с.

3. Бондаренко О., Черневич А. Англійські неологізми: нове у використанні способів утворення. *Вісник Запорізького національного університету. Філологічні науки*. 2010. № 1. С. 127-131.

4. Борис Д. Проблема неоднозначності поняття «неологізм» крізь призму лінгвофілософської теорії. *Науковий вісник Дрогобичького державного педагогічного університету імені Івана Франка. Серія : Філологічні науки (мовознавство) : збірник наукових праць*. Дрогобич, 2015. № 3. С. 54-61.

5. Власенко І. Типи okazіоналізмів в жанрі фентезі (на матеріалі англійської, німецької, української та російської мов) : дис. ... канд. філол. наук: 10.02.15 / Чорномор. нац. ун-т ім. Петра Могили; Державний заклад «Південноукр. нац. пед. ун-т ім. К. Д. Ушинського». Одеса, 2018. 258 с.

6. Городенська К. Українська неологія. *Українська мова*. 2009. № 3. С. 137-141.

7. Грицай І. Сучасні підходи до вивчення неологізмів. *Materialy X Mezinárodní Vědecko-Praktická Konference «Věda a technologie: krok do budoucnosti - 2014» 27.02.2014 - 05.03.2014. Díl 21. Filologické vědy: Praha: Publishing house «Education and Science» s.r.o.* 112 с.

8. Гричана Д. Слововірні типи іменників на позначення діячів української та англійської мови. *Прикладна лінгвістика 2011: проблеми та рішення*. VII всеукраїнська науково-методична конференція студентів і молодих науковців.

URL: <http://eprints.kname.edu.Ua/43124/1/6976.pdf>

9. Громовенко В. Особливості словотворення неологізмів в англійському політичному дискурсі. *Молодий вчений*. 2016. № 4. С. 358-361.

10. Дзюбіна О. Диференціальні ознаки неологізмів і okazaціоналізмів (на матеріалі художньої літератури та інтернет-реклами англійської мови). *Вісник Львівського університету. Серія іноземні мови*. 2014. Вип. 22. С. 78-84.

11. Дзюбіна О. Особливості утворення та функціонування семантичних неологізмів англійської мови в сфері інтернет-комунікації. *Записки з романо-германської філології*. 2014. Вип. 2. С. 17-23.

12. Заботкина В. Новая лексика современного английского языка. Москва : Высшая школа, 1989. 128 с.

13. Зайченко О. Словотвірні моделі суфіксальних прикметників на позначення якості (на матеріалі прикметників сучасної німецької мови). *Вісник Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут»*. Серія : Філологія. Педагогіка. 2013. Вип. 1. С. 16—24.

14. Зеленько А. Аспект, метод, прийом, процедура у діалектології. *Українська діалектна лексика як об'єкт словникарства та лінгвогеографії. До 100-річчя М. А. Грицака*. Вип. 12. Ужгород, 2008. С. 134-137.

15. Зубань О. Електронна лексикографічна система «Морфограф»: теоретичні засади та методика конструювання (проект). *Людина. Комп'ютер. Комунікація* : збірник наукових праць. Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2017. С. 60-68.

16. Зубань О. Методика створення автоматизованої системи морфемно-словотвірного аналізу (АСМСА) слів української мови. *Наукова спадщина професора С. В. Семчинського і сучасна філологія*: збірник наукових праць. Київ : Вид. - полігр. центр «Київський університет», 2001. Ч. 1. С. 38-49. (у співавторстві: Алексієнко Л. А., Дарчук Н. П., Козленко І. В.).

17. Калетник А. Домінанта лексико-семантичного словотвору неологізмів як характерна ознака неокласичного тексту. *Актуальні проблеми української лінгвістики: теорія і практика*. 2008. Вип. 16. С. 79-92.

18. Калниязов М. Членимость окказиональных и потенциальных слов. *Ученые записки Ташкентского пед. ин-та*. Ташкент, 1975. Т.143 : Актуальные проблемы русского словообразования. №1. С.118-125.

19. Карамішева І., Карамішева Р. Аналіз морфемного складу неологізмів засобами сучасних інформаційних технологій (на основі англійської мови). *Лексикографічний бюлетень* : 36. наук. пр. Київ: Ін-т української мови НАН України, 2006. Вип. 13. С. 81-82.

20. Колоїз Ж. До питання про диференціацію основних понять неології. *Вісник Запорізького державного університету: Філологічні науки*. 2002. С. 78- 83.

21. Колоїз Ж. Неузале словотворення: монографія. Кривий Ріг : НПП Астерікс, 2015. 156 с.

22. Колоїз Ж. Українська неологія: здобутки та перспективи. *Наукові праці. Філологія. Мовознавство*. Том 105. С. 57—62.

23. Костусьак Н. Слововірні категорії в граматичній системі української мови. *Науковий часопис Національного педагогічного університету ім. М. П. Драгоманова*. Серія 10 : Проблеми граматики і лексикології української мови: зб. наук. праць / відп. ред. М. Я. Плющ. Київ: НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2012. Вип. 9. С. 68-71.

24. Кочерган М. Загальне мовознавство : Підруч. для студ. філол. спец. ВНЗ. 2.вид., випр. і доп. Київ : Видавничий центр «Академія», 2006. 463 с.

25. Кочерган М. Основи зіставного мовознавств. Київ: Академія, 2006. 423 с.

26. Крюкова Н. Ways of formation and translation of occasional words in fiction. *Филология и лингвистика в современном обществе: материалы II Междунар. науч. конф. (г. Москва, февраль 2014 г.)*. Москва: Буки-Веди, 2014. С. 175-177.

27. Кузьменко Я. Способы перевода англоязычных окказиональных названий телепередач и телесериалов на русский язык. *Ogarёv-Online*. 2016. №6

(71). ІЖБ: p5://cyberlepidka.gi/alliste/p/8P080by-regyoria-apeloaya2UC1pu/li-

okkagioapaIпуь-паууапу-ІеІереgeclacIi-i-ІеІезегіаІоу-па-гиззкіу-уагук

28. Кулик О. Словотвірна система української мови: лінгвістичний і методичний аспекти. *Молодий вчений*. 2017. № 1. С. 448—452.

29. Литвин А. Лінгвальні, лінгвокультурологічні та лінгвопрагматичні параметри англomовної інноваційної лексики та фразеології сфери спорту та туризму: автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.04 / Литвин Андріана Андріївна ; Запорізь. нац. ун-т. Запоріжжя, 2017. 237 с.

30. Ляпунова Н. Методика семантичного та прагматичного аналізу мережових словотвірних моделей іспанської мови. *Науковий вісник кафедри ЮНЕСКО Київського національного лінгвістичного університету. Філологія, педагогіка, психологія*. 2012. Вип. 25. С. 163-170.

31. Макарова О. Метафоризація як спосіб творення лексико-семантичних інновацій у сучасній українській та італійській мовах. *Система і структура східнослов'янських мов*. 2012. Вип. 5. С. 178-181.

32. Макарова О. Статистичне вимірювання ступеня продуктивності лексико-семантичних інновацій у сучасному медіа-дискурсі (на матеріалі італійської та української мов) : автореферат дис. ... канд. філол. наук : 10.02.21 / М-во освіти і науки України, Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. Київ, 2016. 242 с.

33. Малярчук О. Особливості творення неологізмів телескопізмів у сучасній англійській мові (на матеріалі лексикографічних джерел). *Науковий вісник Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. Сер. : Філологічні науки (мовознавство)*. 2015. № 3. С. 137-140.

34. Мартинюк А. Основи наукових досліджень у лінгвістиці : навчально-методичний посібник. Харків: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2007. 40 с.

35. Мельничайко В., Криєвський М. Типові помилки у проведенні словотвірного аналізу. *Наукові записки. Серія: педагогіка*. 2015. № 2. С. 102—

36. Новак Г., Лещук Ю. Морфема як компонент авторського словотвору (на матеріалі віршів Пауля Целана). *Типологія та функції мовних одиниць: науковий журнал*. 2014. № 1. С. 222-231.

37. Погоріла А. Словотвірні механізми творення неологізмів англійської мови. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія : Філологія*. 2017. Вип. 31(2). С. 107-109.

38. Рибачківська Л. Словотвірні гнізда з вершинами-онімами в українській та англійській мовах : контрастивний аспект : автореф. дис. ... канд. філол. наук. 10.02.17 / М-во освіти і науки України ; Над. пед. ун-т імені М. П. Драгоманова. Київ, 2017. 248 с.

39. Розводовська О. Способи морфологічного словотвору в сучасній англійській мові бізнесу. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Сер. : Філологічна*. 2009. Вип. 11. С. 328-333.

40. Рудика Н. Метод компонентного аналізу в зіставних дослідженнях. *Магістеріум. Мовознавчі студії*. 2016. Вип. 62. С. 74.

41. Саламаха М. Методи дослідження англомовного терміна охорони довкілля. *Науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки. Філологічні науки. Мовознавство*. 2016. № 3. С. 303–309.

42. Стецько Я. Семантико-стилістична роль неологізмів у французькій та українській поезії першої половини ХХ ст. *Вісник Львівського університету. Серія іноземні мови*. 2012. Випуск 19. С. 225-232.

43. Стратулат Н. Семантична неологізація як спосіб збагачення словникового складу української мови. *Мовознавство*. 2007. № 3. С. 69-77.

44. Тупахіна О. Компонентний аналіз слова в теорії вторинної номінації (на матеріалі неологізмів німецької мови кінця ХХ - початку ХХІ століття). *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Філологічна»*. 2015. Вип. 55. С. 259-262.

45. Турчак О. Особливості структурно-семантичної характеристики складних okazіональних лексем (на матеріалі україномовної преси кінця ХХ

століття). *Вісник Дніпропетровського університету імені Альфреда Нобеля. Сер. : Філологічні науки*. 2013. № 1. С. 184-189.

46. Федорів М. Словотвірний аналіз похідних з латинськими суфіксами німецької та української мов: методологія і методика. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія : Філологія*. 2014. Вип. 13. С. 198-200.

47. Филимонова О. Word coinage and ways of forming neologisms. *Вестник БГЗУ: Лингвострановедение*. 2011. Збірник 7, вип. 2. С. 255-257.

48. Ходаковська Н. Індивідуально-стилістичні поетичні неологізми лірики Райнер Марії Рільке: семантичний та функціональний аспекти. *Науковий вісник кафедри ЮНЕСКО Київського національного лінгвістичного університету. Філологія, педагогіка, психологія*. 2015. Вип. 31. С. 137-144.

49. Чумак Л. Лексичні інновації в англomовному медійному дискурсі початку ХХІ століття: структурний і лінгвопрагматичний аспекти. Київ: Київський університет імені Бориса Грінченка. 269 с.

50. Шипнівська О. Місце словотворення в розвитку сучасного українського лексикону. *Мовознавство*. 2012. № 1. С. 55-63.

51. Ялковська О. Сучасні англійські неологізми та способи їхнього перекладу українською мовою. *Фаховий та художній переклад: теорія, методологія, практика : матеріали доповідей IV Міжнародної науково-практичної конференції 1-2 квітня 2011 р. / за заг. ред. А. Г. Гудманяна, С. І. Сидоренка*. К.: Аграр Медіа Груп, 2011. С. 208-214.

52. Янков А. Соціально-політичні неологізми та okazіоналізми в американському варіанті англійської мови: структура - семантика - функціонування: дис... канд. філол. наук: 10.02.04/ Львівський національний ун-т ім. Івана Франка. Л., 2004. 276 с.

53. Янковець О. Особливості та етапи застосування словотвірного аналізу у вивченні англійських прикордонних термінів. *Закарпатські філологічні студії*. Випуск 8. Том 2. С. 46-49.

54. Ahmad, K. Neologisms, Nonces and Word Formation. U. Heid, S. Evert, E. Lehmann & C. Rohrer. *The 9th EURALEX Int. Congress*. (8-12 August 2000, Munich.). Vol II. Munich: Universität Stuttgart. C. 711-730.

55. Algeo, John. *Fifty Years Among the New Words. A Dictionary of Neologisms*. Cambridge ; New York : Cambridge University Press, 1991. 257 c.

56. Algeo, John. *The Origins and Development of the English Language: Sixth Edition* Wadsworth, Cengage Learning, 2010, 2005. 364 c.

57. Bodle, Andy. Flow new words are bom? *The Guardian*. 4 Feb 2016. URL: <https://www.theguardian.com/media/mind-your-language/2016/feb/04/english-neologisms-new-words>

58. British Corpus. URL: <https://www.english-corpora.org/bnc/>

59. Creese, Sharon. Neologisms in Online British-English versus American-English Dictionaries. July 2018. Conference: 18th Euralex International Congress, Lexicography in Global Contexts At: Ljubljana, Slovenia. URL:

[https://www.researchgate.net/publication/326463935_Neologisms_in_Online_British - English versus American-English Dictionaries](https://www.researchgate.net/publication/326463935_Neologisms_in_Online_British_-_English_versus_American-English_Dictionaries)

60. Crystal, David. Investigating nonceness: lexical innovation and lexicographic coverage. *Manuscript, narrative and lexicon: essays on literary and cultural transmission in honor of Whitney F Bolton, Robert Boenig & Kathleen Davis* (eds). Lewisburg: Bucknell University Press; London: Associated University Presses, 2000. C. 218-231.

61. Cummings E. Tulips&Chimneys [the original 1922 manuscript with the 34 additional poems]. 218 c. URL: <https://archive.org/details/tulipschimnevs00eecu/page/44>

62. Cummings E. Poems // poets.org. URL: <https://poets.org/poet/e-e-cummings>

63. Duffy N. Reviewed by Nikolai Duffy, D A Prince and Clare Best // Sphinx Reviews. 2012. URL: <https://www.sphinxreview.co.uk/index.php/sphinx-2012/573-two-iesse-glass>

64. Gahramanova, Aytan. Neologisms, versions of neologisms, types of neologisms and examples. URL:

https://www.academia.edu/9833575/Neologisms_versions_of_neologisms_types_of_neologisms_and_examples

65. Glass J. 5 poems [«Your writings in my back-pack...»] // Journal of Poetics Research. 2017-07-30. URL: <http://poeticsresearch.com/article/iesse-glass-5-poems/>

66. Glass J. Jesse Glass: poems [Blue Ice; Health; Empty Room; The Tree] //

Journal of Poetics Research. 2017-07-30. URL:

<http://poeticsresearch.com/article/iesse-glass-poems/>

67. Glass J. Selected Poems [Against the Agony of Matter; Swedenborg's Airplane]. URL:

<http://www.sonoloco.com/rev/composers/glass/selectedpoems/selectedpoems.html>

68. Glass J. Two. Glass J. The Knives Forks and Spoons Press, 2012. 33 с.

69. Glass J. What They Are Discussing, and two more poems // The Fortnightly Review. URL: <https://fortnightlyreview.co.uk/2019/05/poems-3/>

70. Guilbert, Louis, La créativité lexicale. Paris, Librairie Larousse Publ., 1975. С. 54-72.

71. Hadfield J. Nigh-No-Place. Bloodaxe Books, 2008. 64 с.

72. Heather Marie Kosur. Understand Forming New Words / Teaching English as a Second Language. *Bright Hub Education*. URL:

<https://www.brighthubeducation.com/esl-lesson-plans/59338-word-back-formation-list/>

73. Holtvian V., Severynchuk I. Nonce vocabulary items as untranslatables or translatables in Ukrainian - English media communication. *Людина. Комп'ютер.*

Комунікація : збірник наукових праць. Національний університет «Львівська політехніка», Інститут комп'ютерних наук та інформаційних технологій, Кафедра прикладної лінгвістики. Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2015. С. 213-216.

74. Li X., Shi M. A stylistic study on the linguistic deviations in E. E. Cummings' Poetry. *Journal of Pan-Pacific Association of Applied Linguistics*. 2015, 19(2). 23-54.

75. McDonald, Lucinda. The meaning of "e-": Neologisms as Markers of Culture and Technology. York University. C. 82-90. URL: <http://www.yorku.ca/etopia/docs/conference/McDonald.pdf>

76. Miller K. *A Light Song of Light*. Carcanet Press Ltd, 2010. 80 c.

77. Perebendyuk A. Translation of author's neologisms in literary text // "English/In Interdisciplinary Context Of Life-Long Education" Scientific Conference. 8.04.2019. URL: <http://englishcontext.kpnu.edu.ua/2019/04/08/translation-of-author-s-neologisms-in-literary-text/>

78. Poix Cécile. Neology in children's literature: A typology of occasionalisms // *Lexis*. 2018. №12, 14 December 2018. URL: <http://journals.openedition.org/lexis/2111>; DOI: 10.4000/lexis.2111

79. Prysiazniuk I. Descriptive translation and word formation methods of neologisms in thematic groups. *Вісник Національного технічного університету України «КПІ»*. Серія: Філологія, Педагогіка. 2016. Том 1, вип. 7. С. 63-68.

80. Ruby M. *The Star-Spangled Banner*. 2011. 23 c. URL: <http://www.dusie.org/RUBY%20The%20Star%20Spangled%20Banner.pdf>

81. Sakaeva Libya R. Yahin, Marat A. Ermolenko, Alena Yu. Bazarova, Libya V. Translation features of author neologisms on the example of Modern English prose. *Revista San Gregorio*. 2018. No.23, Special Edition. July. C. 109-115.

82. Schwartz A. AMERICAN SONGBOOK by Michael Ruby. *Cleaver Magazine*. URL: <https://www.cleavermagazine.com/american-songbook-by-michael-ruby-reviewed-by-ana-schwartz/>

83. Sheidlower Jesse. Principles for the Inclusion of New Words in College Dictionaries. *Dictionaries: Journal of the Dictionary Society of North America*. 1995,

84. Somig Karl. Lexical Innovation. A study of slang, colloquialisms and casual speech. Pragmatics & Beyond, 1981. 117 c.

НУБІП УкРАЇНИ

НУБІП УкРАЇНИ

НУБІП УкРАЇНИ

НУБІП УкРАЇНИ

НУБІП УкРАЇНИ

НУБІП УкРАЇНИ

НУБІП УкРАЇНИ

НУБІП України

ДОДАТКИ

Додаток А

Словничок оказоналізмів сучасної англійської поезії

НУБІП України

1. *a-digging* [Kei Miller The Singerman's Papa 28]2. *a-sailing* [Kei Miller The Singerman's Papa 28]3. *a-searching* [Kei Miller The Singerman's Papa 28]4. *a-singing* [Kei Miller The Singerman's Papa 28]

НУБІП України

5. *balloonman* [Cummings, c. 24]6. *balloonMan* [Cummings, c. 24]7. *bettyandisbel* [Cummings, c. 24]8. *bicycle-mad* [Jesse Glass Health]

НУБІП України

9. *Blinddd* [Kei Miller Notice to the Public, Please Observe 22]10. *blond* [Cummings]11. *blueeyed* [Cummings]12. *boysun* [Michael Ruby The Star-Spangled Banner, c. 12]

НУБІП України

13. *brain-grey* [Jesse Glass Blue Ice]14. *Daed-traa* [Jen Hadfield Daed-traa 27 p.]15. *dancesong* [Cummings, c. 38].16. *deadfromtheneckup* [Cummings]

НУБІП України

17. *Defff* [Kei Miller Notice to the Public, Please Observe 22]18. *Demgodz* [Jesse Glass Two]19. *down-sagging* [Cummings]20. *Drahumbabheat* [Jesse Glass Two]

НУБІП України

21. *dumb-blooming* [Cummings, c. 8].22. *dumb-throated* [Cummings]23. *Dummm* [Kei Miller Notice to the Public, Please Observe 22]24. *eddiandbill* [Cummings, c. 24]25. *fama* [Michael Ruby The Star-Spangled Banner, c. 9].

26. *far-spaced* [Cummings, c. 10].
27. *Fearruining* [Cummings, c. 44].
28. *firstclassprivates* [Cummings].

29. *Gather-round* [Kei Miller In Defence of Obeah 30]
30. *girl-scented* [Jesse Glass Blue Ice]
31. *glory girded* [Cummings, c. 44].
32. *goat-footed* [Cummings, c. 24]

33. *Green-greeting* [Cummings, c. 43].
34. *gun-popping* [Jesse Glass Against the Agony of Matter]
35. *half-angel* [Cummings]
36. *half-beautiful* [Cummings]

37. *half-thrush* [Cummings]
38. *heat-cracked lips* [Jesse Glass Empty Room]
39. *hop-scotch* [Cummings, c. 24]
40. *Jaguar-centuries* [Jesse Glass What They Are

Discussing] 41. *jesus-colored* [Jesse Glass Swedenborg's
Airplane]
42. *jump-rope* [Cummings, c. 24]
43. *Kissingly* [Cummings, c. 212].

44. *kiss kiss you* [Cummings]
45. *lambda* [Michael Ruby The Star-Spangled Banner, c. 9]
46. *laughter-gifted* [Cummings, c. 156].
47. *lightnings* [Cummings]

48. *liliated* [Cummings, c. 7].
49. *Misjointure* [Jesse Glass What They Are Discussing]
50. *mud-luscious* [Cummings]

51. *Nigh-No-Place* [Jen Hadfield Nigh-No-Place 9-10]
52. *not-not-not* [Jesse Glass What They Are Discussing]
53. *octobering* [Cummings]
54. *onetwothreefourfive* [Cummings, c. 85].

НУБІП УКРАЇНИ

56. *Pale-departing* [Cummings, c. 43].

57. *Paralyzzz* [Kei Miller Notice to the Public, Please Observe 22]

58. *phantom-white* [Cummings, c. 9].

59. *Photofilia* [Kei Miller 'Some Definitions for Light (I)]

НУБІП УКРАЇНИ

60. *Photohlic* [Kei Miller 'Some Definitions for Light (I)]

61. *Photomania* [Kei Miller 'Some Definitions for Light (I)]

62. *Photomaximus* [Kei Miller 'Some Definitions for Light (I)]

63. *Photominimus* [Kei Miller 'Some Definitions for Light (I)]

НУБІП УКРАЇНИ

64. *Photophobia* [Kei Miller 'Some Definitions for Light (I)]

65. *Photophobics* [Kei Miller 'Some Definitions for Light (I)]

66. *Pigeonsjustlikethat* [Cummings, c. 85].

67. *PPEGORHRASS* [Cummings]

НУБІП УКРАЇНИ

68. *puddle-wonderful* [Cummings, c. 24]

69. *pure-browed* [Cummings]

70. *Quiet-The-Night* [Jen Hadfield Nigh-No-Place 9-10]

71. *rain-darkness* [Cummings]

72. *rarely-beloved* [Cummings]

НУБІП УКРАЇНИ

73. *rodent-nipped* [Jesse Glass Against the Agony of Matter]

74. *r-p-o-p-h-e-s-s-a-g-r* [Cummings]

75. *sayingly* [Cummings, c. 101].

76. *Sea-girls* [Cummings, c. 63].

НУБІП УКРАЇНИ

77. *septembering* arms of year [Cummings]

78. *song-torn* [Jesse Glass What They Are Discussing]

79. *spine-a* [Jesse Glass Against the Agony of Matter]

80. *spontaneous* [Cummings, c. 52].

НУБІП УКРАЇНИ

81. *sunset-proud* [Cummings]

82. *Sword-holding* [Jesse Glass The Tree]

83. *Teartroubled* [Cummings, c. 10].

84. *Thirst-stricken* [Cummings].

85. *thunder-forging* [Cummings].

86. *tic* [Cummings].
87. *tictic* [Cummings].
88. *Tidewings* [Cummings, c. 97].

89. *toe* [Cummings],
90. *toctic* [Cummings],
91. *toiletbowl* [Cummings].
92. *Unwisdom* [Cummings, c. 142].

93. *upnowgath* [Cummings].
94. *Up-To-No-Good* [Jen Hadfield/Nigh-No-Place 9-10].
95. *Water smooth-silver* [Cummings, c. 83].
96. *wellbeloved* [Cummings]

97. *White-fingered star* [Cummings]
98. *women-coloured* [Cummings, c. 101].
99. *yellowandbluish* [Cummings]
100. *yellowsonofabitch* [Cummings]

НУБІП УкРАЇНИ

НУБІП УкРАЇНИ

НУБІП УкРАЇНИ